КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Шватта, 3 август, 1968 шу. № 93 (4573). Мах 2 кап.

Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союзан Коммунистически партин Нохч-ГIалгIайн обкома, Нохч-ГIалгIайн АССР-н Лакхачу Советан а Министрийн Советан а орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУЬЛУ 1923 ШЕРА ДУЬЙНА

КПСС ЦК ПОЛИТБЮРОЙ КПЧ ЦК ПРЕЗИДИУМИ ВIАШАГIКХЕТАРАХ ЦХЬАНА ЯЬ КОММЮНИКЕ

1968 шера 29 июле — 1 августа Чиерне-над Тиссой вIашагIкхийтира хилар КПСС ЦК Политбюро КПЧ ЦК Президиуми.

ВIашагIкхийттачу дакъа лоцуш хилар:

КПСС агIонгахьара — КПСС ЦК Генеральни секретарь Л. И. Брежнев, КПСС ЦК Политбюро членаш Г. И. Воронов, А. Н. Косыгин, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорный, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, П. Е. Шелест; КПСС ЦК Политбюро членалла бола кандидаташ П. Н. Демичев, П. М. Машеров, КПСС ЦК секретараш К. Ф. Катушев, Б. Н. Пономарев;

КПЧ агIонгахьара — КПЧ ЦК Хьалхара секретарь А. Дубчек, КПЧ ЦК Президиума членаш — Ф. Барбирек, В. Биляк, О. Черник, Д. Кольдер, Ф. Кригель, Я. Пиллер, Э. Риго, Й. Смрковский, Й. Шпачек, О. Шимон; КПЧ ЦК Президиума членалла бола кандидаташ — А. Капек, Й. Ленарт, Б. Шимон; Центральни тIахьажаман ревизионни комиссе председатель М. Якеш.

ВIашагIкхийттачу дакъа лоцуш хилар чехословакин агIонгахьара Чехословакин Социалистическа Республика Президент Л. Слобода.

ВIашагIкхийттачу доттагIаллин шоьрра вIашкаэцар шина партин юкъахь хилира.

ВIашагIкхийттачу дакъа лоцуш хиннарш вIаший декъехь дийцира шайн хаттарш.

КПСС ЦК Политбюрон КПЧ ЦК Президиуман вIашагIкхетар вIашхьа дина гуттаре дуьйцура, шеца дагара, дуьйцар вIаший кхетаделла атмосфере, вIашагIкхетар тIаьхьа дерзадийтар марксизмо-ленинизман пролетарски интернационализман принципаш лардан тIа хьахийна вай партийн вовшашна юкъара традиционни доттагIаллин гIуллакх шорда а дегIадаккхаран чIагIдаран накъхьара дахара. Беседаш ечу хана шайхе а делегаци вIашхьа барта а болаш рабаа хилар луьйкхачу агIорахьара вовшахкъостанхи вIашагIкхетарах предложени оттаеш Болгаре, Венгре, ГДР, Польша коммунистически болхлойн партийн Центральни Комитеташка кхайкха. Уж партеш рабаа хилар цу предложенена.

БКП, ВСРП, СЕПГ, ПОРП, КПСС, КПЧ векалш вIашагIкхетарга ухку шера 3 августе г. Братиславе.

ПОЛИТИНФОРМАТОР — КХАШКА

Пятилетка кхоалгIачу шера лакха хьуьккъам чуьцара тIайийца социалистически декхараш сийлешца кхочушдара шоай дерригахьанар ураоттадаьа къахьегаш ба укх деношка Нохч-ГIалгIайчен кхаш лелдераш. ХIара денна керда толамаш доах социалистически яхье баьнарашта. Дукхача боахамашка геттара дика лела кхашкара балхаш.

Укх дIайахача деношка кхашкарча къахьегамхошта юкъе ба идеологически фронта болхлой. Цар тIахьехама дош дек хIара кхашкарча станце, къахьегамхошта шерра дIайовзийт партей правительствай решенеш. Цу дакъе чIоагIа къахьет республика политинформаторашa. Дуккхача кхашкарча станашка болх беш я политинформаторий группаш. Цар шоай керттера низ тIабохийт механизаторашта шерагIа политически информаци яра, цар хьийжар айдара.

Наурски районе вIашагIъеллай политинформаторий 20 группа. Царна чубоагIа боккъонца хийтбенна бола нах. Уж ба боахамий кулгалхой, партийни, комсомольски, профсоюзни болхлой, юртбоахама специалисташ, инженераш, техникаш, хьехархой, лоарш. Уж даим кул хIона кхашкара къахьегамхой болчча. Политинформаторий хIара группо болх бу графикага хьежжа, хьалхача деношка хьан, миччахьа, малагIча темах къамаьл дерда белгал а деш. Яь информацеш дневникаш тIа дIаязйу.

Кхашкарча къахьегамхошта юкъе геттара дика болх беш я Ленина цIерагIча колхозера, «Калиновский» коми совхозера, «Победа» яхача совхозера группаш. Колхозхошта хьалхашка ханнаха беседаш, информацеш, докладаш ю цар, шерра дIайовзийт хьалхашка латта декхараш.

Парте райкомо а, хIаьта кхыта юкъараварча партийни организацеша а даим йоаккхо ю политинформаторий, царна эша лостам тел, методически новкъостал ду. Кхашкара балхаш деча хана политинформаторашта агитаторашта лаьрхIа кустовой семинараш дий, политинформацеш кийчъяра а чакхъядара а хьакъехьарча методически лекцеш йийшай. КПСС райкома пропаганда агитацеи отделе уггар а еш юккъерарча партийни организацешка дIаухийт политинформаторий группашта методически а практически а новкъостал дара, цар секцешка хьежжа йола тематика, цу тIа хIара темана дола литература белгал а деш. Цу гIулакхо торе хулийт политинформаторий шоашта хьалхашка латта декхараш дизза кхочашде.

Дукха дикалараш кувца йиш я Надтеречни районерча «Кругловский» винсовхозерча политинформаторех а. Совхоза механизатораш хIана чунйина кийчо еш ба гурахьа лув алатеш дIадера. Царна карагIдувлача толамашта юкъе да цигарча политинформаторий дакъа а. ХIара денна механизаторашта хьалхашка уттача декхарашка хьежжа хуш политинформаторашта шоай балха лостам. Шоай политинформаторашка боккхача безамца ладувгIа ух кхаш лелдераш.

Цу тайпара масалаш кхы дукха а кхувла йиш я. Цхьайбакъда цхьайолча моттигашка асала лел политинформаторий болх. Геттара кIезига хоз цар ваз кхашкарча станашка. Цхьайола моттигаш я механизаторашта шоай политинформатораш вIалла ца бовзаш. Цу тайпара кхоачамбоацараш да Ильчаева, МалгIабика, Ачхой-Мартана районашкарча боахамашка. Сунженски районерча Орджоникидзе цIерагIча колхозе, кхыта в кхычахьа. На гIулакх кхы хIана ла ца моттаргIаш. Шеахашта тоабе беза политинформаторий болх. Юкъханцара партийни организацеш дехкарийла я хIана хIара кхашкарча станашка политинформатораш хилийта. Денна механизаторашта юкъе деваш хила деза цар дош. Керттера теркам тIабахийта беза къахьегамхошта коммунистически кхетам балара, партен правительствай решенеш шерра дIайовзийтара, дIаьта уж кхочашъе берригаа нах сарцагIбахара. Кхашкарча къахьегамхошта кIоаргга дIаловзийта беза мехка чура а доалол дехьара а гIулакхаш, керттера политически событеш.

Политинформаци, идеологически балха керда форма хиларга хьежжа, дукха хIамаш да теркалде деваш, из болх вIаштIехьбоаккхача. Керттера дар да политинформаторашта хоржар. Уж хила беза кIоарга образовани йолаш, политически сихлеваш дикха болаш, шоай гIулакх дика довзаш, кхаш.

Партийни организацеш декхарийла я кхашкарча балхашка хьежжа политинформаторий балха лостам тела, царна хьалхашка уттта керда декхараш белгалдета, царна еша литература lалашта. Даим терко е еза царна методически новкъостал дара. Бахкаста вIашагIъехха еза политинформаторашта лаьрхIа йола семинараш. ХIана вай республике дика опыт lоалла политинформаторий балха. ЧIоагIа доархIаме да из шерра дIайовзийтар, вордавар сикха юкъе доаладар.

Парте райкомаш, юкъханцара партийни организацеш декхарийла я райкомий бюро, партийни заседанешка политинформаторий балха деша дувца, болх тоабара де дезар вIаштIехьдаккха.

Даим терко е еза гIулакх да политинформаце оперативность а. Кхехкаш да хIана республика кхашкара балхаш. Денна толамаш совдоалаш къахьегаш ба кхаш лелдераш. Шеко яц, политинформаторашта царна юкъера шоай болх тоабара низ кхо ца беш къахьегаргIахарах.

ПХЕ ШЕРА ПЛАН — ХАНАЛ ХЬАЛХА!

В. И. Ленин вав 100 шу дизара накъадолхаш

Вурийте шу да Окигин Василий Андреевич электромотеханале болх бу. Цу шаьа «Севкавэлектроремонт» яхача треста электроремонтни участка массехк шу гоаза ремонтах кийчаьа ю. Василий Андреевича учениках ца1 ва къона коммунист Быков Вячеслав. Бурув деттачаэлектромоторий моторашта дика ремонт ю во, хIаьта шийн ведаваш долча тIехьхоачаргаш яь а вагIа из.

Хьамар дало комсомоист шоай секретарлла хержа ремонтни участка комсомольшка.

СУРТА ТIА: (аьрхьа) электромотерк В. Быков, В. А. Окигин моара ремонт еш ба.

Д. Василийко сурт.

ЖА ЛЕЛАДЕРИЙ КОТАЛО

Пятилетка кхоалгIа шера план ханал хьалха кхочушъяра шерра социалистически яхь я боахамаь къахьегача республика жа лелдераш йоаккха моттиг лоацаш. ЦхьаналгIа август тIакхоачалца 102 процент кхочушъяьй пачхьалкхенга тха дехкара шера план. Планах дIадена дIадала дезар 2950 тонн, хIаьта хIанзло тха дIайийдача пунктамка дIакхаьчад 3002 тонн.

Пачхьалкхенга тха дехкача геттара дика къахьийгад Шелковской, Наурски районий боахамаш. Дерригача тIех 90 процент доккхад цу районий боахамаш. Наурски районо 110 процент, Шелковской — 103 процент кхоачашдьяьй шера план.

Дуккхача фермай къахьегамхоша тIех дика толамаш даьхад. Иштта, Шелковской района «Коминтерн» яхача колхозе хIара устагIан тIера 4,7 килограмм. «Шелковский» яхача совхозе 5,3 килограмм доахкад тха. Дика толамаш даьхад хIара устагIан тIера юкъара лаьрхIача 4,5 килограмм гаргга тха дIаьхкача Наурски районе «Россия», «Красное Знамя» яхача, Ленина цIерагIча колхозий жа леладераша а.

Пачхьалкхенга дIахо а доккхаш латт тха.

СИХАГIА ЙОАХ СКВАЖИНАШ

Карабулакски бурув деттача контора коллективо укх шера 20600 метр кIоарга бурув техад. Кхоачашдаьд керттера техникоэкономически хьоахамаш. Балха овсарле планал 4 процент дахаргIа я.

Из толам баьхкар балхаш да бурув деттараша, шоашта хьалхераша гIоа болхлоша, керда техникой дикагIйола технологи юкъеяххар. Дукха эффективни хилар цхьаь шарошечни остацеш дIамаьга ухайтара. Йолча остацеш бурув техара шера план а кхоачашдаьй вар. Цул совгIа укх шера йиъ дакха тебит йола скважина дIоенчай эксплуатационника. Кастта дIачуьдуреййола кхо скважина технаш ба уж дIаьа.

Бурув деттарашта, скважинаш ханал хьалха хьадьаь хьар пачхьалкхена а бурув деттачарна а пайдане гIулакх да.

Карабулак-Ачалуки яхача районе ухача №№ 154—158 йолча скважиной коллективашта балхаш ханал хьалха кхоачашдараях хIаранена шиъ ийси эзар сом ахча совгIат делар. 55 ди ханал хьалха хьалйир Серноводски техвана майда тIара № 19 йола скважина а. 13,5 эзар сом совгIата делар из хьайьнача бригада. Заманкульски майда тIа хьаьлеш йола скважинаш а ю сихача технашна. ХIанз № 72 йолча скважина тIеххьара балхаш деш я бурув тоха мастер С. Михайлова кулгалду бригада.

Мехкдаьтта тохкараша толамна дIахьу кIоарга бурув тохара балхаш. ХIаьачул шиъ шу хьалха эгара кIоаргагIа доархIар И. Бородацке бригада 4.501 метр техаь бурув. Укх шера цул тIехьаьнчай Ю. Шкурат начальник вола № 153 йола скважина коллектив, 4.515 метр кIоарга я цуй скважина.

ХIанз кхаь скважина бурув теза болабеннаб, царех хIара яр 5 эзар метрал кIоаргагIа хургйй. Сентябрь бетта бурув тохадолаьрга цхьаькха а цхьан № 74 йолча 6 эзар метр кIоаргаьа скважина.

Бурув деттача коллективе дика толамаш доах коммунистически къахьегача Н. Бородацке кулгалдеча бригадо. Цар хIамале а кхоачашдьаьй шера план. 37 метр бурув техача шера план кхоачашдьаь йоал мастер В. Терлецкий керте латта бригадо а. Ийт бетта план кхоачашдьаьй С. Михайлова бригадо, хIаьта барх1 бетта план В. Буланцев А. Теслечков бригадаша.

Укх шерра рационализатораша еначa 60 предложенеех лувкхьара балха юкъе а йоаьа дикха экономически пайда луш я. Кхезаь ца чоалхане бечаш доаш волча моссагIволча мастера А. Катасонова, тайп-тайпара йола 7 чьхьера предложени енай. ДикагIболча рационализаторех ваарх1 бурув детта И. Весналов, механик А. Гагарев, электромонтажник В. Калинин, кидромашник А. Билаев прокатно-ремонтни цехера дьахкхьар У. Гандалоев, кхьбараш а.

Бакъда, пайда ца ецаш дукха резерваш я мехкадьттахой. ДIабулаш дукха болхлой а хувцалу. ДIабахача ворх1 бетта бIаь гаргга саг хьалийцаб, хIаьта цу хана дIавахнаб 120 болхло.

Дукха ха йоал бIарчча бригадаш болх беаш латташ. Иштта, цхьан бригадо укх ворх1 бетта цIаха болх баьбац. Массаза цхьатарра бец хьабеш бола болх а.

Iа гаьна дац, цудухьа теркам тIобахийта кийчлу мехкдаьтта тохкараш.

А. БАНАЛИН

ХОЗЛУШ ЙОАГIА МАЛГIАБИК

ГIишлошъярий денна накъадолхаш

Укх тIеххьарча шерашка айна массанена а хоттеа тайнара мохлатIа горед йоалаш МалгIабике. ХIана керда горед хьала цIа дIаьххий цуа.

Укх шера 1 миллион 200 эзар сом дIадоххийтарга гIишлошъярга тха гореде. Из хьалаш кхоачашъяьлурейолаш да тхо. ДIабахача укх 7 бетта хIайн да ханнах ладане ма дакъа кхачашдадьа.

Шортта опыт йола гIишлошъяраш бе хьалдийна. Цу гIулакха тхоьга чIоагIа новкъостал дир республике цIи хоача гIишлошъярий бригадира Курицын Александра. Цунца болх бе Iехабенна ба хIана МалгIабикера кувхагIбола гIишлошъяраш. Царна юкъе белгальяьна я СовгIанча 320 бера лаьрхIа школа хьалъеча къахьегама бригада звеньевой Загнова Залихан. 1-ча сентябре цу школе берии дена ховшийта аьнна вош деннад цо а цунцарча болхлоша а.

Дукха ха йисаш тха дийнахьа буей 50 тонн малх арахецаргйола завод болх бе белалда а.

Хьалхаь аьнцар сайна лархIа могарейоладш я горисполкома здани, 80 квартира чуйола цIа, 140 метта лаьрхIа берий беш, кхьийола объекташ. ХIаьта а цхьайолча дала цхьалца болча кхоачамбоацарш хуьйт тха болх.

Дийнахь юкъера лаьрхIача 60 кубически метр бетон а мархал а ца тхона, бакъда тха цаI мара йоацача мархала уллача 20 кубически метр мара ала ваган. Шин бетономешалка мара яц болх беш.

Цхьаькха а да белгалдакха керда. Цхьатерра 3—4 йолха объект хьалъе йолаш. тIаьха кхоачена ца хилча ларрдаш дIахьалр аьнна хьал мотта юлу уж. Иштта йисачарех я да йийна малх ю заводь. Яр 3—4 шу да из хьалъе йолаь, хIаьта планах дIадахача шера денна продукци арахецна езаш а ю ца. Дукха лаьттар кирпичн, мархал ца тоьаш.

Иштта мара дегIа ца доагIаш латт парке хьалъе йолаьь йоаккха культура Дворец а. Цаха чIоагIа вошаш а уж гIишлош.

Из кхоачамбоацар тхоай балха юкъера дIалакха ялъкъаш лех еза. Торонашка хьежжа мара гIишлош хьалъе а из йоллие, бакъда хьалъе йолайча болх еца а мавашйта из йисте аллалца — цу шеннайнах къахьегам вIаштIехьбаьхха йирх1 еза дIако йоача лава.

Б. БЕЛХАРОЕВ,

«Грозпромстрой» тресте МалгIабикерча СМУ начальник.

СО ДЕХКЕ ЯЬННАЯЦ

Хала да Iайна цIенна ца дахIама наранаца. Со деша денахарна ветадела лег, тIехьха хьалкхара дIа хIама хьаь хьа, аьнна.

Хе яр бахне яр. Цу хана (1958—1960 шерашка) хIаьтта дегIана йопавнна Назрана новкъостал ваьр. ЦIенаса со хаза (са хIана шоазткьом пенийта цу дала доал) дейнадецар сана цу шерашка сана Назране цIенош, Ингушои хьалъьа. Хьенкя сана е доацаш хувцелаш кийнадар кхашна а. Са цаь Iаша дукха хила бецар ухвана, бIарга ца еша халмка ера кхаша.

Иштта хилар сая гIишлошъяр. Кхараша яр харда, кулгаш ца Iама моттиг. Цаьа-шоза йеа а вакар са штукатурщика бола, хIаьта за дIа ма йоар цу балкага дилар кулгаш. Оаха дача цIенашна бела хайна нах — тхона баркал хьаьа хулар. Цо а гIадьюгар.

ХIанз со дехке яьннаш. Дега тоам хул сона айса даь цIенош Назране бIаргадайча. Нагахь сана сога кхы район, къона город хьалъьча, дегIайоалавна фу даьа Iа аьнна хьахтача дIаьхокха хIама да са. Аз дIаьхоккарга хIанз бергарча махка цIи кхоаьа латта трикотажни фабрика, цун шерра пенаш, аз дIаьхоккарга малх ю йоккха завод, даьаза еIаштIара дахьа цIенай бIарча город «Электроинструмент» яхача завод.

Болх беабаьлаш-м со ца Iе е могар гIишлошъеча, нагахь сана сай цIен дезал сана йолча коллектив со нийсъеннавецара. Из яр цIи хезача гIишлошъечуи Албогачиев Хаважа бригада. ХIанз а ва из тха бригадир. Тхо болх бе Iомадаьр из ва. Шийн болх дика хаца, саберца, вIашагIъеллар цо тха коллектив. ХIанз цох дIакъоста лац цхьаннена а.

Аз Iомабаь я соца болх беш е бе Муцольгова Сона, Доурбекова Саниет, кхыбараш. 3—4 шу да хIана оаха цхьана болх бу.

Къа миште хьег оаха? Са звеноеш аз бийцареш а болеш лаж кхалсар а, ЦаI иц шерах 3—4-гIа разряд йоацац. Цкъа комисси ера Грознера оаха бола миште бу хьажа а разрядаш гIатоха а. БеркIа сахьата пенашта штукатурка а хьене енна нормаш комисса членаш бIаргаьалкхац а 3—4 сахьата кхоачашйир массане а. Бакъда, комисса дIаяхачул тIехьагIа а мелла тха хьинар. Бетта 110—120 сом ца доаккхаш из дIайоадац тхо эгара кIеззигагIа хьабе болх болча хана а.

ХIанз «Электроинструменте» яхача завода корпуса пенашта штукатурка еш да тхо.

К. АУШЕВА.

«Грозпромстрой» тресте Малгобекерча СМУ штукатур.

КОТБАЬННАРАШТА — ЦIЕ БАЙРАКХАШ

МОСКВА, 1 август. (ТАСС-а корр.). СССР-а мехкдаьтта дашнаькхаче промышленноста Министерства коллегеи мехкдаьттай химически промышленноста болхлой профсоюза ЦК-а президиуми тахан итогаш йир укх шера шоллагIча кварталe хиннача Ерригсоюзни социалистически яхьа.

СССР-а Министрий Советаи ВЦСПС-ен карара кара тела цIе байракхаш хьалийхар «Куйбышевнефть» яхача объединенена, «Арланнефть», «Альметьевнефть», «Ставропольнефть», «Прикаспнефть» яхача мехкдаьтта управленешта, «Азнефтеразведка», «Краснодарнефть» яхача трестаьшта, «Туймазабурнефть» яхача треста № 4 йолча бурув деттача конторена, Азнефтестройремонт» яхача треста № 4 йолча тIишлош ечу — монтажни управленена.

Министерстваш профсоюзе ЦК-ен къамаш мара текх цIе байракхаш еннай 28 предприяте коллективашта.

(ТАСС корр.).

ХЬАЛХАРЧА МОТТИГЕ

ХьетIаьоагIaча гIишлошъярий цIийна котъебоалаш вола совгIат хилар гIишлошъяр организацеш Iалашъеча, «Чечингстройтранс» объединени коллектива.

1968 шера шоллагIча кварталь боча балхах промышленноси гIишлош хьалъеча Министерства коллеге Ерригсоюзни социалистически яхье хьалхара моттиг а луш кердара хера тела ЦIе байракх ахчан хьалхара совгIатах хьоахадир пачхьалкхен плане 101,2 процент кхоачашьяьча объединени коллективана.

О. КАЗЫКЕВИЧ.

СОФИЯ. IX Дерригдунен кагирхойн студентийн фестиваль.

СУРТА ТIА: ЧССР делегаташта юкъера СССР летчик-космонавт В. Николаева - Терешкова.

В. Буданен

А. Кудрянен телефото.

ТАСС-фотохроника.

IX-ча дерригдунен фестивале

КЪОНАЛА ДОККХА ДЕКХАР

Кагирхойн студентийн Дерригдунен фестивале 1 августе «Болгаре халкъацен кагирхоиццен долча доттагIален ди» хилар. Дунен халкъашта юкъерча кийчоа фестивальни комитета членаш къамий делегацеи кулгалхойи гIуйрийна парте ШагIа бахар. Ухкаш, НРБ Министрий Совете, Болгарски коммунистически парте ЦК Хьалхарча секретараша, НРБ Министрий Совета Председатела Тодор Живкова вIашагIкхийтта хилар уж.

Фестивала юкъе берригача дакъа лоацаной цIерагIа демократически кагирхой Дерригдунен Федераце президента Рудольфо Мехине лег чура бакъаь аьлар ехе континенте баьхкийтараш болгаски лаьтта бедаже гIалашах, хьаьнии дог гIоздйьяна чуэцавах.

Фестивальни делегацешта халкъам хьахаш йоал нах. Тодор Живкова. Цо аьлар:

Оаш кийцар ухаа болгарийи хьаша дика доархIаш хилара. Тха халкъ боккъалдар аьлча да а да хьаьна дика доархIаш халкъ. ГIулакх дукхьала цунах хаьтта Iаь. Тхо хьаша къаьетта дика доархIаш хилар кхетадир фестивала делегаташа, из лашка доагIа Болгаре бериггача къахьегамхошен болгарски кагирхошен «Барт - цхьоагIо, машар, доттагIал хилара тIехьа!» яхача доккхача декхарцара фестивала бертера идеяш кIоаргга кхетаеш хилара.

Тодор Живкова белгаладьаьккхар хIанзарча дунен халкъашта юкъерча хьале фестивала декхара боккха исторически доархIам хилар. ДегIа а боагIа, шер а ду халкъаш кертамукъа, шоай дозIане хилара тIехьара, социальни прогресса тIехьара болаш. Социалистически мехкашка толамаш дукхаш латте кеда вахар. Вукъда, чIоагIагIа хьалхьуя тIеиен реакцеи низаш а. Цудухьа миста сий доаш да фестивала декхар.

Адамий сийрда кхоане балхаш доаттабеча къоносаме толамаш цахар лоаш ловна бакъахар Тодор Живкова къоналцен форума юкъе дакъа лоацаш барашта.

Миста вIашагIкхетталехь хьакхаха Тодор Живкова парте ШагIа тIалийцабар ВЛКСМ ЦК хьалхара секретара Е. Тяжельников корте латтача Советски Союза делегаце [illegible].

(ТАСС).

ПЛАНАЛ СОВГIА — 47800 ТОНН

Ворх1 бетта план ханал хьалха кхоачаш а яь декхарел совгIа 47800 тонн мехкдаьттех массехк миллион кубически метр газ къахкай «Старогрознефть» НПУ коллективо.

Мехкдаьтта промыслови управлене шерра аьржача социалистически яхье хьалхара моттиг дела Р. Хачатуровоа, Г. Шамилевен кулгалдеча цхьоалагIчей кхоалгIчей промыслe болхлоша.

А. ФОМЕНКО.

Днепропетровски электровозаш деше заводе кьабаьй цхьа эзар киловатт уал тlех низ бола «ПЭ-2» цхьа керда локомотив. Хlинз болаш болча машинех «ПЭ-2» тоалашагlа хилар да локомотива шиъ шиъ думпкара боккха низ бола дукъ-эза двигателаш хилар, хlаьта цар электровоза беррига низ лакх а бу. Цун крюкагарча дукъа низах 87 тонн хул — хlинз болаш болча хьалт долчча локомотивачул шоззен алсозен дукхагlа.

Кердача электровозо болх бергlа Сокольско-Сарбайски горнообогатительни комбинате.

СУРТА ТlА: «ПЭ-2» цхьа локомотив.
А. Запарий сурт.
ТАСС фотохроника.

МЕХКДАЬТТА ДУКХАГlА ДАККХАРА

«Грознефть» мехкдаьтта промыслови управлене коллективо пхе шера план хадал хьалха кхочушъяра хьалоаккха мехкзаьтта дегlаоалладаьри мехкдаьттаца газ доаца керда потенциала гулаьлхарца дувзаленна да. Хlинца аьтча управлене беррига хьаккхача мехкдаьттах 93,2 процент мехкдаьтта керда болх бе болаеннача скважиналкара доаккх.

Хьалхо айдевна къахьег мехкдаьтта дегlадоаладоан мехкдаьттахоша пятилетка кхоалагlча шера. Берхl бетта цхьа 17-ча шозза кхачашъьй дах. Хlаьта плана лаьрхlачул совгlа дакъа «Iаьржа дошув» бlаь эзар гаргга тонна а, газ массех миллион кубически метр а.

Планированеи экономически стимулированеи кердача системах болх беш а тха управлени. Соаха хьалхарча ах шера дакхачул 321 эзар совгlа тонн мехкдаьтта дукхагlа дакхаьд укх шера ах бетта, из хул 39,3 процент дукхагlа. Реализаци аь продукци 36,5 процент дукхагlа а, хlаьта хьалоаккхача мехкдаьттаген газаген хlайбоа мах 3,8 процент лохагlа ба.

Ишта лакха къахьегама толамаш [illegible] даьд lилман лараш тlа къахьегаш ваштlехьбаккхара а. Управлене ерригача промыселашка, цехашка, участкашка шlашагlа а ехиф болх беш а творчески бригадаш. Цига дакъа лоацаш ва 37 инженерно-технически болхло, балха тlа хьакха латта 15 болхло, кхьйбарам. Практически новкъостала дара кlоаргlа НОТ-а хланах Iоналаран шlашагlа а ехаа болх беш а 11 сагах латта НОТ-а совет.

Къахьегам дикагlа шlаштlехьбаккхара творчески бригадаша кийч а аь кlанзалехьа производства юкъейиадьй 24 мероприяти. Берхl лабораторешка шоллагlа профессеи lомадьй. Цох 6144 сом пайда хилар. Цхьоалагlча промысле къахьегам lилман ларца тlа шlаштlехьбаккхарах плана лаьрхlачул 14 процент дукхагlа къахьегам овсадаь.

Дикагlа кийч а аь НОТ-а плана производства маьъелхьара тlайдъаь хьалхара-конкурс кхайкайба управлене ерригача промыселашка, цехашка, участкашка. Дикагlа плана кийчъаьчуйна лар оперативни премешь оттэнай. Укх шера хьадоаккха мехкдаьтта сихагlен дукхагlен даккхара 23 мероприяти чакхъяьккхай.

Ремонт ва еш хlара синахьаьга бола байтаб 104 дийцарахи фус, из хул планах лаьрхlачул дукха дукхагlа.

Хlанзалехьа рентабельноста бозам 60 процентага кхачаь плановах хила безар 33,3 процент мара болацча. Рентабельность лакхъяьй управлене коллективе беча пайда плана тlехкхоачаьяра чотах. Эзар сома маьха хоттерча производственни фондашта лаьрхlача планах арахеца езаш хинна валови продукци 416 сома маьха ю, хlаьта арахийцар 503 сома. Из хул 120,5 процент.

Продукцена реализаци ара тета плана совгlа пачхьалкхена бир 751 эзар сом пайда. Цох хьадоаккхача мехкдаьттаген газаген хlабоа мах лохбарах кхоаль ахча 33 эзар сом да.

Пачхьалкхен плана тlайдъа деккхарадаш кхоачашдеча хьинаре дакъа лаьцар рационализатораш а. Цар укх шера производства юкъейихьача предложенеша пачхьалкхена 55,2 сом эзар пайда баьб, хlаьта кхоль электроэнерги 2434,9 эзар киловатт-сахьат да. Ихье хьалха латт ноь. Данилов керте латта шоллагlча промыселаш ноь. Величкос хулгалдеча мехкдаьтта дlаухийтача цехен коллективаш. Цига къаьстта дика къахьегаш ба операторан Р. Генаров, И. Николаев, П. Хакин, кхьйбараш.

Е. ИВАНИНА,
«Грознефть» НПУ планови отдела начальник.

КХОАНА — МАШИННАЬКЪАХОЧУН ЕРРИГСОЮЗНИ ДИ

КХЫ А ДИКАГlА КЪАХЬЕГАРГДА

Пхе шера план хадал хьалха кхоачашъяра, В. И. Ленин ваьча дийнахьа дена бlаь шу дузача денна сийленца накъадахара шерра социалистически яхь йоаржаяьй вай мехкарча машиннаькъахоша.

Кхоачамех бизза пайда а эцаш хьинаре къахьегаш ба Грознени машиннаькъа отделене болхлой а. Пятилетка хьалхарча фии шерен ах шерен плана 106 процент кхоачашъяьй, хlаьта мехкдаьтта продуктан чуйоттара план тlехкхоачашъяьй. Юкъе йоккъаш ца юташ вагонаш йоттара чотах мукъаяьккхай 5,5 эзар вагон. Из балхьан доладаш пачхьалкхена кхоадаь дизельни доагор иттанаш эзараш тоннаш й, хlаьта электроэнерги бlаьш эзараш киловатт-сахьат да. Къахьегама овсарле план а тlехкхоачашъяьй.

Шин-шетlа хьакиналаш уж къахьегама толамаш. Цун керттера бахьан да лакхача боарам тlа къахьегам шlаштlехьбаккхар, чурча резервех бизза пайда ийбар, машиннаькъа отделене беррига болхамий материально-технически база чlоагlъяр. Хlинз укх сахьате мухь тlабола беррига поездаш тепловозашца дlахьа кхуал, хlаьта дlа-юха кхуалача еррига пассажирски поездах 98 процент а тепловозашца кхуал. 180 километр бlаьха бола машиннийн аьшкабетона шпалаш кlала а йоххаш биллаб, хlаьта рельсаш цa хотташ билла машиннийн цхьа бlаь ах бlаь километр дlоахал долаш ба. Город Гудермесерчи Грознерчи локомотивийи вагонийи депо керттерча цехашта реконструкци яьй.

Дукха балхаш даьд мухь тlаботтача боахамашка а. Мухь тlаботтача коанта реконструкци яьй, царовн мухь тlаботтача кранашта четlа болх беш я электроприводни мотерийн кранаш. Мухь тlаботтара балхамеха механизаци яра боарам 90 процентага кхачал.

Къахьегама овсарле лаккхеча дизза дакъа лаьцад производства маякаша. Цар цкьалдаш производства юкъеяхух дикагlйола методаш. Царех ба кинспетчераш ий. Кутафин, Муравьев, Рычкова, машинисташ ий. Бычков, Ралченко, Корчма, поездаш шlашагlаьеххараш ий. Грибов, Кобыпев, маневрови диспетчер и. Аверченко, кхы дукха бола машиннаькъахой.

Машиннаькъахоша чlоагlа лоархlаш сийдеш ба тепловозий машинисташ В. Раллобудько, С. Боков, С. Истамулов, инстерна хлараш Г. Саварин, М. Горшуев, Х. Султанов, М. Шуваева, кхы дукха бовал а. Цар дайн новкъостийна хьоцдаш а телаш къахьег.

Пятилетка хьалхарча шин шерен ах шерен паха чуlе дlаяенна цlенош 5,6 эзар квадратни метр да. Шалажи яхача мохь машиннаькъахой дийъ бlаь беро саlоlаш ахкаьара пионерски лагерь а, болхлошка салаlийтара lаьржача хьона Бисте Лазаревски яхача станице салаlа воиа кийчъаьй.

Керда техникей технологии производства юкъехаьа езаш хилар тха коллективагара дlалийхар политически а, технически а кийчон бераш лакхбар. Из еха дика кхоачаш а ду. Вуххьал дlаладдача шера лакхера дешара заведенеш чакхъаьхар 17 болхлочо, хlаьта юкъера технически дешара заведенеш чакхъаьхай 116 болхлочо. Хlана институташка дешаш 2 бlаь сиг ва, хlаьта техникумашка дешараш 636 болхло ва. Духхьала шlадахьача цхьан шера машиниста гоннаш карагlадьй 160 болхлочо. Укх шера хьалхарча ах шера машинистон машиниста гlончий гонаш карагlадьй бlаь совгlа саго.

Планированеи экономически стимулированеи кердача системах болх баро боккха пайда баьб машиннаькъахошта. Грознени машиннаькъа отделено чуйоагlача еррига 18 предприяте планал совгlа пайда баьб пачхьалкхена. Юкъера лаьрхlача хlара болхлочун алапе 9,3 процент лакхденнад. Соахха шоллагlча квартала бахча балха итогаш йича болхлошта премешта лаьрхlа дешна ахча 270 эзар сом дар.

Социалистически яхь лакха къахьегама толамаш дахарах Грознени вагонийи депона, Гудермесски локомотивийи депона Къилбаседа-Кавказа машиннаькъа управлене, Нохч-Гlалгlай АССР Министрий Совета, Облсовпрофа карара кара телла Цlе бlайракхаш еннай. Хlаьта Грознени вагонийи депо коллективе делаьга и КПСС Нохч-Гlалгlай обкома, Министрий Совета, Лаккхерча Совета Президиума, Облсовпрофа хамитин байракх.

В. И. Ленин ваь бlаь шу дузача денна сийленца накъьабахара Грознени машиннаькъа отделене болхлоша тlаийцад доккхий социалистически декхараш: мехкдаьтта продуктий цистернашта чуйоттача процесса автоматизаци е, Беслани Грознии яхача участке стрелкийн сигнализаци диспетчерски централизацеи ерийола гlулакх де, ишта кхы дараш.

Укх гаргарча шерашка реконструкци ергья машиннаькъа вокзала. Цу гlулакхо шlаштlехьдоалийтарга деагlача хьесапе машиннаькъахошта гlулакх де. Хlана хулача машиннаькъахой цlейна накъьадоагlаш даькъа толамаш цхьа а лакх а деш, дlахо къахьега йерхl Грознени машиннаькъа отделене болхлоша.

Н. ЗАЙЧЕНКОВ,
Къилбаседа-Кавказа машиннаькъа Грознени отделено начальник.

Машиннаькъахо

ЗИЙНАДИЙ оаша, хьийда йоагlача поезда машинист тормоз етта волаелча фу хул! Рельсашта чаркашта юкъе сийгаш, алингаш леlх. Дийнаь бlаргагаш, бахьда, бийсона къьгга гу. Цхьаболча машиннаькъахоша теркал е дац из гlулакх: дукха бlаргадайна кlама кlорда ма дой.

Хlаьта а цу кlордадаьча кlаманне кхыча тайпара бlаразьаьга вов нах хул. Ишта ва Назранера машиннаькъахо Алботачиев Юсеап.

Цхьа Беслан яхача станцегахьара йоагlача товарни поезда чарккх дуала алингаш тешама ца хеташ паровоза чура гьавразьаькаш вагlача машинистага сигнал ела ца саца аьнна. Сигнало ший дошо садкъий довкха lаьржа фарта лаьтта lоттlе тессалле а кlозидукха гьинара лолора машиниста шера юкь. Бlаргагара, «Хlама дац» яхаш тlехьашнакъа юхе а кьежаш ца лестаду кулгаш а. Тlехьагlа хайра: Юсеап керда сиг ва меттад машиниста, цудухьа, кьхад цун даго, цу алингаша кхере а ваь саца йоак ца сога.

Хlаьта а тlехьашка воалаш вецар дежурни. Соцаа йийзар поезд. Шек вецар машинист. Вола а валаш хьетlаьера Юсеапа:

— Тормозаш тохача зама дуал кьона уж алингаш-м, — аьлар цо lолох а венна поезда кlал дlачу а кьажа.

— Сона а хоо из, хlаьта хlанз дуаларaш цхьа ший тайпара хийтар сона, — аьлар Юсеапа, — lоагlа а ваьле хьажал тlехьашнарча вагоний чаргашка.

Кхо-йиъ минот яладехьа керта кулгашца хьал а ааьца удаш юха воагlар машинист. Консервни завода юхе 5—6 вагон тlехьашнера дlакъаьста кхийнар. Дукха юкъ ицар уназера кlама кхила. Сахьат дапалехьа консервни заводе ца соцаш тlехьа а никха аь езаш пассажирски поезд вр. Дуьца дезаш дац фу хургдар. Цу тlа, гола токхача дlакъаьста кхиннай вагонаш, lотlавоагlача машиниста етта бlаргагургйоацеш.

Поезд ше соцаача хана Юсеапа а тецар гlулакх салла кхерамедий. Из хьелазача машинистал а сагатагlа, сихагlа хилар дежурни. Минот сахьате ийсса вр. Корзагlаьнна хьуваза машинист а. Юсеапа цlоагlа тахар: «Сиха хьай йисе вагонаш станце дlа а оттайийа, дlакъаьстараш йоалла йо паровозаца. Аз сиха телефон тоххегахьа аьа ца ихуйа а пассажирски поезд lотlех ма кхийта дихна».

Ак сахьат дапалехьа ший вагонаш тlехье а йолаш станце lоккхьнер машинист. Тlаккха дукха лаьттар Юсеапа кулг тейlадеш.

Ишта ший безам, йоахал нака, балха дlетаяна хьевоагlа из лохарча дегlара хьатара зlамига сиг. Дика воа из вай республикерча машиннаькъахошта. Цун кулгах доал СССР-а накъкий Министро совгlата денна цlитилле доаш сахьат. Цун къахьегама никь хьабоазийтаца а сона кьалпашка улла Сийлен грамотех хьигьйинa папка а. Хlарана ший истори дицар.

...Юсеапа 1958 шера эгара хьалха машиннаькъа тlа стрелочникъ хинна хе белгалйаннкаш а Нохч-Гlалгlай АССР Лаккхерча Совета Президиума аннаечарех цаl. Дагаръялац Юсеапа из за. Зlамига волаш стрелочник белке вах кхаш ер аийла професси хlинз шийга кхьчевр. Юсеаш санна атта хиннецар из. Аьхха кlийлен зайна вагlа чераь санна поезд йоагlий, из маьагlча ньынь тlе гlолла гlоргах, мичахьа саца езаш а хьежа везар мессе а хана. Гlалат валар цига доагlаш а дац!

Дукха ю ялалехьа дика болх бераь из Сийлен грамота елар Юсеапа. Йоккха дегагlоа, денкха совгlат хилар цоа.

МАШИННАЬКЪАХОЧУН къайлепаш йовза, ший вахар цу балхаца дувза лаьрхlар цо.

Ший стрелочника болх бьь воаллаша а цlагlа береш, сиса волча чу ца а водаш станце дежурни нов. Намонов волча водар Юсеап. Бийсе тlеха яхалца цунга хаттараш деш, цунна новкъостал а деш хулар из. Тlаккха бокъонца шийга низ бенна аьнна хийтача, Грозне экзамен дlа а енна ший хьеахархочун дар санна станце дежурнен болх ба бокъо лу удостоверени хьайцар Юсеапа.

Атта гlулакх дацар ца хlанз шийна тlайцар. Цунна из болх булургбий хьожаш из ца воккийташ моттиг йисназар: Ростоверча, Кизлярерча, Гудермесерча станцеш-на хилар из практике. Цхьаннеяь а Юсеап гlалат волаш моттиг нийсъеланзар. Беслана цу професса йола курсаш а яхар ца йикъ цикъ мара ца йоакхаш.

Цул тlехьагlа Назранерча станце дежурни вар цоа. Укхвоа коллектива хайра Юсеап юкъера гlулакх деваш, дlадоладаь хlама чакхдаккха могачерах волга.

Шоай местнома председател хоржар из машиннаькъахоша. Цу лана цхьанкха салаlа моттиг яцар станце. Юсеап оарцагlоавлар Цlе уголок хьевллара. Лаьрзlар кховчашдир. Хаза кийчъаьча помещене чу гулу нах бовлак мукъа болча хана, собранеш ю.

ЦУ ХАННА машиннаькъахой дикагlа йола Красни уголокаш белгалъю конкурс-смотр хилар. Хьалхара моттиг яьккхар Назранерча машиннаькъахоша. Из балхьан долаш Къилбаседа-Кавказски машиннаькъа дорпрофсожа Президиума енна Сийлен грамота а йоалл папке юкъе. Дукха я ум-м, Юсеапе къахьегама никь белгалбоаха, грамоташ, совгlаташ, премеш.

Ший професса балха къайленаш lомаьча хлача шерашка пхе класс мара ца йаьккха Юсеап сайрийнерча школе деша ух аьлча сиг тенашар.

Хlинз 10 класс а яьккха Орджоникидзерча машиннаькъахой техникуме заочно деше вагlа. Доккхий кхуьцемаш хиннад Юсеапе ваьара из стрелочника болх бе волаевлча дена. Дукха ва ныняй Плиева яхача станце болх беш. Ше мел воича шийх дика цlи йоакхийтиаш хьа а воагlа.

Укх шера февраль бетте Назрань станце начальник вахийтар Алботачиев Iаддала Юсеап, lымерза, берттайна коллектив вlашагlйолла хайнад цунна, дика лел станцера гlулакхаш, тlехкхоачашъю плановаш заданеш. Шерлуш латт станца боахам, къайийлай кlалла ца хинна пассажирий хlамаш дlаяьттаю камера, асфальт буллаш латт перрона тlа. Хьалхагlа Назране дукхагlа хьанзухьар поездаше мукъ, кlанз уназера дlаехухь. Хlара денна шоай продукцех вагонаш йотт Мельзаводо, «Электроинструмент» яхача заводо, укх тlехьарча денош царех хьашийттей трикотажни фабрика а.

Дийнахь а бус а ба болх ба хlанз станце, хlара денна боккхагlа хул Юсеапе тlалетта бахткхаме мукъ а. Юхха а из цунна боза хетац.

М. ЗАНГИЕВ.

ТОРОНЕХ ПАЙДА А ЭЦАШ

ШОАЙ цlейна, — машиннаькъахочун Ерригсоюзни Денна дика къахьегама хьоккхамаш а долаш накъабаьхкаб Грознени локомотивни депо тепловозникаш.

В. И. Ленин вараа дийнахьа дена 100 шу дузара сийна шерра аьржача социалистически яхьо баща къахьегама толамаш далкхийтад депо коллектива. Мукъаш кхоьева вoрхl бетта далхан хенал ах бутт хьалха кхоачашъяьй цо. Вагонникашна, движенцашна, цонагlа а поездий диспетчерашна айкха доттагlала бувзамаш а долаш, тепловозникаша сахьата 8 километр тlехкхоачашъяьй технически массала заданеш, беза мухь тlебола 400 состав йитай. Цаьна дозала нормал совгlа миллион декъагlа дакъа тонн мукъаш даьхьаь, 500 тонн совгlа дизельни доагор, дукха а электроэнерги кхоьй, плана совгlа 82 эзар сома пайда баьб.

Доагора хьурмат деча, кхом беш дlаухийтача хьокхам тел коммунисташа: 16 тонн дизельни доагор кхоадаьча Александр Шмаргунова, 12 тонн кхоаьча машиниста Иван Зайченкос, хlаьбаьне итт-итт тонн совгlа доагор кхоадаьча машинисташа Виктор Мельникова, Андрей Агасиева. Вокхавел шозза-кхоза дукхагlа доагор кходу цар шоаш накъагlа массана бахе. Тlехдика хьокхамаш да машинисташ Боков Сулейм, Дудургов Султан, Ильясов Ильяс, Белан Вениамин, къона машинист Потемкин Гениатий санна болча новкъостий а.

Доагор кхоме дlаяхийтара дукхача хьале гlо ду зеронга я кердадаь прогрессивнидар шерра дlадовлайташ хилар. Общественникаш болча машинисташ-инструкторашна хlиоа хьттва бола моттиг массаза ийсlу беседаш ю боаржал тlех доагор а ушийташ рейсера юкахдоашна. Сатохам а болаш хlанзза доагор фу дича кlезигагlа ухаргдаь. Хlаьта цар хьехарашка наха терконоя ла а хул! Ше болх бе воланелча гlоне дукха а доагор кходеш хьавоагlа коммунист вола машинист Стрелков Федор, цо укх шера 20 тонн кхоаьба из. Цунах теша а тийша, цунга дlадахьад общественни машиниста-инструктора сийлахьа гlулакх. Машиниста нов. Котова ше новкъостив лехка из эттинге а юхьлийча цин кlиоагlа кхо тонн гаргга доагор боарамал совгlа доагадаьдаь. Цунна къамаьл а дааь нов. Стрелкова гучадаьлар къонача машиниста перегонашка гlолла водаш кийель шелонга ки температура сов лоха хулийташ хилар, из балхьан доагор а сов ухаш хилар. Нов. Котовна цкъа а, шозза а, кхозза а вахача нов. Стрелкова цунга ший хьисапаш дlаховзийтар. Тlаккха къонача механике дукха хо ялалехьа кхоаьно ше сов доагадаьо юхаметтаоттадаьла а кхы тlех а доагор.

Грознерчи депо коллективе доагор хьурмат долаш дlаяхийтара къоесам поездаш кхуалача тепловозан машинисташ доаттагlала да. Iеш маневровн болх бераша а доаттаф. «Доагор ца ходеш цхьаннхе а дежурства ма хилийта» — ишта я маневрови локомотива механика Юрченко Михаила девиз. Цоа цуь сменийкашан зогара дукхагlа эффект хулача тайпара пайда ийбу массаннех.

Грознерчи тепловозаш лехкараша къоесам ялттабу коммунистически къахьегама цеха цlи сыкхара. Цар тlайийцад доагор кlезигагlа доагадара. Депо боарамал совгlа доагор доагаду цхьаннхе а бригада ца хилийтара декхараш.

Депо коллективе хlара шоллагlа машинист е цун гlоньча поездаш кхевеш бошаш делийтара общественни инспектор ва. Цар балха кулгалду машинист Александр Бормотин кеоте латтача общественни совето. Цар хадданза дийнахь а буса а дола дежурство оттадаьд. Хlаьта болхьйоа хьежа а хьежа тахкамза цхьаь цаl локомотив поездах бувза воа а балийтаc, дика бlарг хоаб ремонтера арадовлача машинашка. Машинисташ ий Руденко, Жерновенко, Айрапетов, Дзандаров, слесараш ий. Хаджимурадов, Горшков, Стариков, Телеверьев, Вакуленко, кхьйбараш санна болча общественни инспекторий бlарг ца кхеташ цхьанкхе а телха хlама чаккдалац. Во хьал хул царна гучавьлхача брак кьычунга: цо коллектива хьелхашка жоп ду, хlаьта цуй брак шерра дlа а доаийт.

Общественни инспекторашна беча наха юкъерча цу балхах дика беркат дуал: депо дикка лохьенвай брак, къахьегама дисциплина чlоагlъеннай.

Хьоахе ца беш битта бийш ца депо ремонтникаш а станочникаш а. Цар новкъостал доаш локомотивни бригадашка цу тайпара къахьегама толамаш доахалуогадаце. Дуккхача хана денз хьалха хаттача коллективий мугlаре болаш хьабоагlа тепловозашка профилактически хьежаоеш юкъ-юкъе кагий ремонташ вора цуьа болхлой. Царна хенте латт мастер Панычек. Цу коллективе укх деношка чlоагlа къахьегама хьинар айденнад. Уж къахьегама совгlат кийчлош хьабаьхкаб. Укх деношка депо дукха а lайнадаь планах йоаца ремонт е еза тепловозаш, цу тlа а парех хlаваена е еза ремонт йоагlача объемал тlехйоалаш яр. Хlаьта а цеха коллектива шlаштlехьдаьло, кхы тlа болхлой низ йиъе а ца боалабеш, планах йоаца ремонт аь машинаш вовзелаоад совгlа, тепловозашта ремонт яра ший кеоттера план тlехкхоачашьелга, цу тlа а профилактически хьажара лоаттаду, ха цхьаь сахьатаи юкъ-юкъе еча дlахьетача ремонте лоаттаду ха шин сахьатаи лоац а еш.

Инициатива а зем я болаш хилараш, поездах тlуса локомотиваш ахийтара хьакъехьа этта хало дlаякккхера уданий болх барах депо начальника баохал а кхайкадаь, ахчан совгlаташ делаа цеха болхлой бlаьччача гlонгна, цар дакъе бе слесараш ий. Гелеверьев, Чернышев, Буренков, Чебанов, мастера тlоунв и. Починкин.

Заданех дика лоаохlабу автоматчикаш, тепловозни - кийчон цеха, механически цеха, керттерча механика цхьи коллективаш, н. кх дl. Слесарех Хажиев Альмадах, Джаяев Хьасанах, Хаджимурадов Хьаж-Мальмадах, Чеченцев Николаях, Профенов Николаях шоай гlулакхъа говзанчаш, доаш кулгаш дола нах ба оал депо, хlаьта из доагlаш а оал. Уж тlехдика дoархlабу производственни заданеш, 120—130 процентах кlезигагlа производственни нормаш цар кхоачашъяь бутт хилац. Цвогара машинаш дlаийю локомотиваш лехкараш сатийна хул: царна хоа механизмаша болх лоттlа бергбола.

Шоай декхараш ка маьхала а кхеташ кхоачаду депо новаторашна а. Царгара хlара денна керд-керда рацпредложенеш ух. керттерча даькъе дувла къахьегам бодаца балхашта механизаци ера, локомотивашта ю ремонт дикагlа хилийтаа тlеерзьа а болаш.

Депо машиннаькъахоша чlоагlа ралза хинна хьаллаьццад Грознени шинкомбината болхлошa гlулакхенча наха, специалисташа дlадоладаь производство толашагlйо тайпара шlаштlехьаьяхаш наьмогта дукхагlа эффективность хилийтара гlулакх. Дукха ха йоалаш хиннача профсоюзни собране депо болхлоша массава ваьза а волаш къоабалдир химикаша дlадоладаь керда гlулакх. Хlаьта цар лелора а лаьрхlар. Тепловозникаша лаьккхаь социалистически декхараш тlайийцар. Халкъа боахамна мукъаш кхаьхьара пхе шера план 1970 шера 1 ноябрь тlакхоачаш кхоачашьелга лаьрхlад (хьалха лаьрхlадар из 7 ноябрь тlаккхоачаш кхоачашьелга). Тепловозаша ремонте латташ йоаккха ха планал цхьа сахьат лоашьелга. Къахьегама пхарле 2 процент лакхъелга, хlаьта балхамашка дlадолар 2,7 процент лохделга. дlайоа электроэнерги 6 процент кlезигъелга лаьрхlад.

Тепловозий машинисташи цар гlоначашен тош деннах движенцаша шlаштlехьа а кьа, вагонникаша рейсашта хийчъаь еррига беза мухь бола составаш кхуяла, доагор нормах 1,1 процент кlезигагlа ахийта, технически массала сахьата 2 километр тlехъдикха. Хlаьта депо новатораша — пхе шера 550 рационализаторски предложени 10 изобретени юкъе яхьа, 41 эзар сома экономически эффект хилийта, 450 сагал кlезигагlа болцаш рационализаторан хилийта. Тепловозникаша пхе деннад пхе шера плана совгlа 700 эзар сома пайда бе.

Г. АНОХОВ,
хlара денна арадуьлача «Локомотив» яхача ценгазета редактор.

СУРТА ТlА: слесараш Л. Гелеверьев, П. Стариков, Х.-М. Хаджимурадов, Ф. Вакуленко.
И. Плиева сурт.

СОВГlАТАШ КИЙЧДАЬ

Хоша мадарра тха Гудермеса депо Къилбаседа Кавказе йоккхагlчарех я, хlара денна ремонт аь массехк тепловоз арабоал депо-цозра. Тха участок тепловозашта зlамига периодически ремонт еш я. Тхо долча кхачалехьа хlара тепловоз кхахаа профилактически ремонт аь хул, дале а, тепловозий цхьайола деталаш укхаш хувна езаш хул. Инструкцешка лиладача из болх йоккха периодически ремонт еча цеха бе беза, хlаьта тха болхлой а лоархlабу цу балхах.

Оаха мотораша, электрооборудованена, тепловозий чархашта, совнашта ремонт ю. Цу балхашта юкъе эгтара халагlа, ч[illegible]аш дизельни двигателашта ремонт еш за. Цудухьа, из болх бераш эгтара говзагlа, опыт йоккхагlа йола специалисташ ба. Царех ва йоккхагlвоза слесарь Коцев Валентин. Из депо болх беш воал 20 шу да. Цуна бе могаргдоацаш цхьаькха а ремонтни болх бац. Хьалха латта ветеран каста эгтара лаккхагlча 5 разряда экзамен дlоала кийчхуш ва. 1946 шера денз ва коллективе Ермаков Федор а. Укхаза йоалленнад цун къахьегама биографи. Хlанз Федор ший йоккха опыт къонача болхлошта дlателаш ва.

Ветеранашка пийсбала гlевташ къахьег комсомольцаша Неговнов Федора, Бомолаев Генкале. Уж шаьшкхе а Ростоверча машиннаькъа инженерий институте заочно дешаш ва. Депо болх беча 52 сагах 30 совгlа сиг институташка, техникумашка, сайдийнарча школашка дешаш да, цу гlулакхо шlаштlехьдоалийт къахьегама лакхара толамаш даха. Нагахь санна ненних тепловоз 33 сахьата ремонте хетта безаш бале, укх шера цхьа кварталь из ха 31,9 сахьатага кхаччалца лоаргье. хlаьта цхьаь бетта тепловозаш ремонте 31 сахьата мара ца латтийта шlаштlехьдаьлад тха. Из тха коллективе машиннаькъахой цlейна кийчдаь совгlат да.

Лезача денна дика накъабаьххаб участка рационализатораш. 1968 шера 55 рационализаторски предложени балха юкъабоалле езаш бар ремонтникаш, хlаьта хlанзале царех 34 юкъейихьай. Цох 8 эзар сом пайда хиннаб. Рационализаторашта юкъе къаьстта белгалваьлийв Чернов Михаил, укх шера цо еннай 4 рационализаторски предложени.

Хlанз коллективе производства эстетика лакхъяра тешам тlабакийчаб. Ерригача помещенешка зизаш да, оборудоване, ремашта хоза тоени дола басар хьекхад. Чакхъяха лаьрхlа кхы а массехк мероприятия я.

Машиннаькъахой цlейга накъаюлхаш оаха лаьрхlайо планал совгlа цхьан тепловоза ремонт е. Ише кхоачашдаьд. 31 июле арабаьккхаб из депо воаре.

Т. АДЖИЕВ,
участка мастера гlоньча.

СИЙЛЕН АЛЛЕЯ

«Хьалха латтарий аллея» аьлл я Грознени вагонийи депо эгтара дезагlа бола аллея. Укхаза хьалхача дола доккха цlийта портрет.

Царна юкъе да Заднев Мусай портрет. Грознерча промывочно-пропарочни станце оборудованена ремонт в слесарь вола Заднева болх бу цlийта шу дал.д «Дикагlчарех дикагlвар» оал цох новкъосташа.

Хlара сменагlа цистерни вахача болхлоша планал совгlа кийч а йий цистернаш аllу, хlаьта уж цlеньош хlайоа ха а лолгъю. Уж толамаш кхы цар торе хул коммунистически къахьегама ударника М. Заднева тоаьрча агрегаташа тlехдикa болх бундаь.

Мусай портретана улхув доаха цистерни хlахча Г. Савирина, И. Лазарева, слесара В. Бураюкова, малара А. Домбровскай, кхьгачу а [illegible].

Г. ФЕДОРОВ.

«СЕРДАЛО»
2-гlа агl. 3 август, 1968 шо.

ПЛАНЕТА ЦIЕНА ФО

5 августе ахк шу дуз ядерни герза тоххамаш делга цхьан дакъе дехкарах долчу Договора Москох кулгаш яздина дийнахь дены. Цу шеранка Договора кIал шоай кулгаш яздад 100 совгIча пачхьалкхан викалаша.

Цу кIелхьара вахьагIа арахьен радиоактивность мишта хуьйценей? Керлахарий информацин Агентства корреспондента цу хаттара жоп лу СССР уналцIено лоранра министра заместитело Авети Бурназяна.

Хвэш ма хиллара, Московски Договора кулгаш яздалехьа ядерни герза дахь тоххамаш бахьан фега аракхайсанр дикка дукха ядерни лелхамний радиоактивни продукташ. Цо, шай аргIагIа, арахьара тайн-тайнара объекташ чIоагIа радиоактивнална бIех а хилийтар, сага организма чу радиоактивни изотопаш а Iайтар. Иод-131 яхер санна лоацача ханашка яхаш йолча изотопашна цхьайн церие вкъе яр адамлелна мтара дукхагIа потенциальни кхерамие йоле дукхача хаваанашна яха стронция-90 а цезия-137 а.

СССР статине кулгаш яздахьа Договоро сацадир биосфера дIазо дукхе в цхьане бIехьела. Цул совгIа, радиоактивни изотопаш Iалаже ше-шегIа доахьош хулаш йоахаре уж атмосфере дIазоен чотах дул гIехьагIарча шерашка ходаллад кIезигденнад атмосферин фега бетаактивни вещесташ Iар. Юкъера лаьржIа доле цар Iар 1963 шерашца нийсдича 1964 шера 10-зза кIезигденнал, 1965 шера — 60-зза, хIаьта 1966 шера 150-зза кIезигденнал. Стронция-9, цезия-137 яхараш санна йола дукхача ханашка яха радиоизотопаш фега Iар 1963 шерашца нийсдича хIалахача шера 10-зза декнa ма Iош кIезигденнад кикъера лаьрхIача.

Аз белгалдаккхал лезаш да, дукхача ханашка яха стронция-90, къаьстта а цезия-137 хьайбай а баьпоргIий а тайн-тайнарча кхачан продукташна Iар ходаллад кIезигдалар. Иттаха кIезигьеннай сага организмах йоаллал цезия - 137 а. Сагӏ организмачара йож дукхача ханашка яха радиоизотоп — стронция-90 а хьаьда кIезигнуш йоагIа. Ма дарра дерригa a аьлча, рагъа a хинна белгалдаккха йиш я шу хьаха Московски Договора кулгаш яздаро вай мехка радиационни хьал дикка уналцIенагIа хилийтар.

Дукхача шерашка вай мехка СССР уналцIено лоанра министерства Iалма-тохкама институташа санитарно-эпидемиологически станцей радиологически группашца цхьана хаддалза зувш хьадоагIа ядерни лелхамний продуктаца арахье бIехьара боламаш. Уж тоххамаш дара хаддалза хаь-хаалахье атмосферин фе, йоачай, хьаттая, гучахьарча хи, бьаьпоргIий, кхачан продуктий пробаш хьаькъестаю. Цу пробашкарча радиоактивни изотопий дух тIа бувл лакха квалификаци йолча инженерашза-физикашеи радиохимикашеи айхха цхьана хьахьегаш бола лораш-сагиенисташ — царна радиохимически радиометрическая тохкамаш дара наькъаша. Стационарни а зIа-са кхухьаш а йолча сага дегIаяра, радиоактивноста эалунелей счетчикех пайда эйбаро йиш хулийт вай мехка тайн-тайнарча районашка бахача наьха организмах цхьайола изотопаш йоалний доттIа къоастаде а бахьна наьх шеха облучени хиллай ха я.

Цу станцешка кхоача тохкамаш дарах гучалийдарараш цхьана вIашагIа а деттай, СССР уналцIено лораяра Министерствага хоаь хул мехка хьаьст-хьаьстача районашкара я, хIаьта яшттa Ерригача Советски Союза территоре тIа а радиационни хьал мишта да. Тхо лу хьалага даим хьеж. тохкамаш дара ядерни лелхамаш долча ханна хьахинна фалдиктайни продуктана Iаьчукар хадий дукха ялийна ца Iеш дийза зарташки профилактическа гIулакххаш дар дуьха я. Хоаш из дий дикка доккхайча боарамегIа арара а санна. мишта чура а облучнеш хиларо сага дукха лааррал. цар даьпе гIехьенгара гIехьенга дувлараш а гIехьа, хьоме йиш йолга.

Цудухьа за-ых биосфера хIахо радиоактивни бIехъяр сацадаьча Московски Договоро хIаьа, бахаш болча наьха меттеа, гIехьа тIайоагIача гIечьений а уналцIено Iалашъеш хилар.

(АПН).

Доазол дехьара

ДИНЗА ЦА ДОАЛАШ ДАЬ МУКIАРЛО

ВАШИНГТОН, 1 август. (ТАСС). «ТIа-тIа дукхагIа кулиалла «прогресса духьаларча союзо» шоаш хIалхара доахаргда аьнца хийтта Латински Америка халкъаш доккхе дахьна хилир, дукъ царна гIайгIа хилара», — аьлар американски пачхьалкхений Организаце (ОАГ) генеральни секретара Гало Пласа, Латино-американски континента махкашка хинна хIинза Вашингтона доакхаьчаба из.

Гало Пласа кхетина йар США конгресса, из латиноамериканцийн керкал ца беш хиларах. ОАГ генеральни секретара хетачох, американски конгресе жоп дала декхарийла я США-нем Латински Америкаца юкъе ятта чкн тешара «кутаж» беъхьан долйш.

АТОМНИ БОМБАША ВОАБАЬРИЙ ЦIЕРАШ ДУКХАГIА ХУЛ

ТОКИО, 1 август. (ТАСС). Атомни бомбаш еттар бахьан долаш дIадахача шера август бетта денз 123 сагӏ веннав Нагасакин госпитале.

Американски атомни бомбаш еттерах лазар ккийттача яхха [illegible] Нагасакен Хиросимен — наьха госпиталашка цIанкха — а мукъа моттиг хилац. ХIанз укх сахьате Нагасакин госпитале нерзавеш 800 сагӏ ва.

«ФИЛИПС» ЯХАЧА КОНЦЕРНЕ ХИННА ЭККХАМ

ГААГА. (ТАСС). 30 июле чIоагIагIа хиннача эккхамо оагайр городера Эйндховенера здани. Цига я «Филипс» яха радиоконцерна цхьа лаборатори. Цхьа кIеззига ха яьнначул тIехьагIа кхы а массехк эккхам хилар, тIаьхха здани лотийла йолелар.

Эккхамаш хилар дийнахьа обед дуача хана, лаборатора сагӏ воацача сахьата. Лоаллахерча помещене хиннача массехк болхлочов човвам хиннай. Эккхамаш хилара бахьанех хоам бац. Ховш да, къаьстта НАТО доккхий заказаш радиоконцерна кхоачашдеш хилар.

США ВАХАРА МАХ ЛАКХБАЛАР

НЬЮ-ЙОРК, 1 август. (ТАСС). ВIашагIкхийттача Штаташка вахара мах июнь бетта 0,5 процент лакхбелар хьалха бахача беттаца нийсбича — укх тIеххьарча шиъ шера аттара тIех бетта лакхбенна мах ба из. Пунах хоам бир США къахьегама министерствас. ДIадахача шера июнь бетта хинначул 4,2 процента лакхбелар вахара мах.

ИРАКА КЕРДА ПРАВИТЕЛЬСТВО

БЕЙРУТ, 1 август. (ТАСС). Иракa президента тIоца нийий газакомандующа волча Ахмед Хасан Бакра керда правительство вIашагIтехай. Багдада радиос хоам ма-баррa кердача кабинето премьер-министра заместителаш хилар оборона министр инарал Хардан Такрити, чурча гIулакхий министр инарал Махди Салах Аммаш. Кхыча мехкашцарча гIулакхий министра портфель кхьчар Абдель Керим Шехлега, финансай министра — Амин Абдель Кериммага, культурай информацен — Абдулла Салумага.

ФРГ-е АХАРХОЙ БОАХАМАШ ДОХАР

БОНН, 1 август. (ТАСС). Бонна аграрни политико» дукхаза дола Малхбузерча Германе ахархой боахамаш дохаIаьн. Дуккьаз Шлезвиг - Гольштейн яхача лаьтта 1967 шера ахархой 900 боахам бехав, яхаш хоам бу «Блинкфюер» яхача газето.

1960 шера денз цу лаьтта ахархой 12 эзар совгIа бола боахам бохав.

ПАТРИОТИЙ ТIЕМА ТОЛАМАШ

ХАНОЙ, 31 июль. (ТАСС). Къулбехьен Вьетнам мукъаяккхара хьалхьа тIема нийий подразделенеша 31 январе денз Куангнам яхача провинце дагьча тIемашка аьйр, чов йир, параволаяир моастагIачун 28266 салтии эпсари, царна 13554 американски наьулбехьенкорейски эскара гIулакххера сагӏ а волаш. Пунах хоам бир ВИА яхача агентства Освобождение яхача агентствагIа гIолла. Къулбехьен Вьетнама патриоташа мигта хIадая а йир, стропла юьхера а яьнкхйр 640 танки бронетранспортери, аккхийтар доагора тIейа гIирси чубола 44 склад, хе чу даяйтар яьх тIема кемо, хьалальеккхар дукилла гора тIема кхоачамаши.

ФРАНЦЕ ХИННА ДОККХИЙ ДОГIАШИ ДУIАШИ

ПАРИЖ. (ТАСС). Шоашка ца хиннача тайпара меккаш догIаши дуIаши хилар 30 июле Франце къулбехьен - малхбузен районашка. Дй деттарах дийнахьа буса шоадена совгIа кIа ялар Лалука Жиронди яхача департаменташка.

IалалъматIе доккха дуIа хилар Сен-Жорж яхача коммуне (Лохера Рашанта яха департамент). Лоамача хана ах метр кIоарга хий эттер улицашка. Меккаш догIа дохар городе Лиможе, улицашка доккха массе хий а доладуел. Гаога ядача фермай къамта доккха зе дир.

Из бахьан доладе хинна сацайир электричество дукхача районашка.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

КОММУНИСТАШ—КХАШКА БАЛХАШ ДЕЧА

Дика къахьегаш хьабоагIа ахкан ялай тIара балхаш, дIадоладелча денз Грозненски района «Староюртовский» совхоза коммунисташ. Шоай парторганизаце, бригадача коллектива сий лорадеш, массе хана хьала хул уж. Шоашкара хьоккам а телаш совхоза къахьегамхой сарцагIбоах пачхьалкхенга юртбоахама продукташ йоккхара план хавал хьалха кхоачашъяра. Цудухьа укх шера пачхьалкхенга ялат доккхара план толамца кхоачашбир совхозо.

Совхоза дикагIа болча коммунистех ва Гайтемиров Сидек — групповой партийни организаце секретарь. 426 гектара тIара ялат чуийцад цо ший комбайнаца. Иштта дикагIа болча коммунистех ва комбайнер Хасуев Мовлад а. 415 гектара тIара 3738 центнер ялат чуийца 180 процента план кхоачашъяьй цо.

Комбайнашка даим болх байтара хьинар а кие а ца кхобеш къахьийгад коммунисташа свардика Дакалаев Султана, юртбоахама машинашта механик волча Джабраилов Косума, инженера Яндербаев Мухтара, мастерской заведующе Хусаинов Халида.

Хьатта хьинаре къахьегаш ба белгалбаьннаб коммунисташ Дагаев Iийса, доакхагIвола болхло Чайлаев Махьмуд. Къаьстта дика къахьег укх деношка къонача коммуниста электрика Дудаев Хьусена. Шийгара хьоккам а телаш дакъа лоац коммуниста совхоза общественни вахаре. Цо арахеца «Молния» яха листок совхозе аттара толамагIа я.

ЧIоагIа болх бу коммунисташа ялат доа ца дез Даьхен амбарашка дIаккхачийтара. Халкъа тIахьожама группай доакъашхошца цхьана дов къовсам доаттабу ялат лорадара.

Ялат чуэцара балхаш дIадоладенначa деношка лар из. Совхоза парткоме вера къаьна коммунист пенсионер Мурдалов Хизир. Хьатта ялат лораде ше вахийтар хийкар цо. Парткомо кхоачашдир цо дийхар. ХIанз дерттIа ший декхараш кхоачашдеш болх бу къаьнача коммуниста Мурдалова.

ХIанз кхашкара балхаш деча бехктоккхаме ха хьагIаттай. Коммунисташ дика кхетаду из. Гурахьа дув ялат дIадера лаьтта кийчде деза, хьайбашта Iа дакхха доакъар Iалашде деза. Довкхен бехктоккхамеи декхараш да уж.

Механизаторашта юкъе социалистически ялъ лъаржай гурахьа ялат дIаде кийча яра. № 2 йолча тракторно-полеводчески бригада бригадир ва группарторг В. Баталов. ХIанале 1200 гектар гурахьа ялат дIаде лаьтта аьхад цун бригадо, агротехнически боккъонаша дIадеххача бесса дикал лакха йолаш. Цу хьалхе дика къахьег отделене агронома коммуниста Мальцагов Султана.

В. И. Ленин вахача дийнахь деча бIаь шу дизара сийленца наькъахараш пятилетка кхоалагIча шера план хавал хьалха кхоачашъярaш совхоза къахьегамхошта юкъе лоржача социалистически къа керте латт коммунисташ. Шеко йоацаш ала йиш я тIамйца декхараш оаха кхоачашдергда аьнна.

В. СМИРНОВ,

Грозненски района «Староюртовский» совхоза партко[illegible]

ДОЛЛАЧА ХIАМАНЦА ГIУЛАКХ ДОЛАШ

Иштта массе оагIорахьара кIоарга из доархIаме дош дийцачул тIехьагIа парткомо тIанийцача соцамо декхарийла вир завода директор нов. Колесникова ве гттера инженер нов. Ларионова КПСС XXIII съезда директиваш кхоачаш а еш Iилман лардa тIа къахьегам вIаштIехьбоаккхилга шерра балха юкъедоаладе аьнна. Парткомо цар теркам тIаберзабно иштта юкъерча звенох бола кулгалхой Iомабара дош цхьа система йолаш хила лезаш хилара.

ТIехь-тIехьагIа дикагIа къахьегама толамаш доахаш хьайоагIа «Красный молот» завода коллектив. Коллектив хьалхашка латто декхараш кхоачашдара сарпагIъяккхара тоьал балха опыт Iоьвй завода партийни организаце а парткома а, беррига коммунисташа.

Дукха да краснемолотовций инициативах дIадоладаь, алхха завода коллектива юкъе хинна ца Iеш, цул арахьа а шерра даьржа патриотически гIулакххаш. Цу тайпарча гIулакхашта керте латтараш, хьалхарча мугIара болхараш массе хана коммунисташ ба.

Парткома хIара член а ши-шиъ декхараш долаш ва. Уж беррига партийни балха опыт йолаш, шоай гIулакх дика довзаш нах ба, хIаьта массене хьинаре лакъа а лоаш партконна балхаца.

Завода партийни комитето, ший болх хIара бетта уттаача планех дIаьхьу. Коммунисташа парте боахараши идейни кийчбара гIулакха массе хана терко а еш юкъара план уттаьь ца Iеш, къаьстта план уттаю парткомо цаха юкъе беча массово-политически балха. ХIара бетта шоаш заседани ю парткомо. Цига дувш бовзама гIулакхашта тIахьожам лоаттабара хьакъехьара а, хIаьта иштта идеологически балхах а доладешаш. Парел совгIа партконна заседанешка дувш парте болхарий декхараш, общественни организацей балхах дола лешаш, кхы дукха дараш. ХIара дийцача дешах боагIаш бола соцам тIа а эцаш.

Завода партийни комитето хаддаза терко ю производствени гIулакхий, хьалхашка латта декхараш кхоачашдара завода коллектив сарпагIъяккхара дешай.

Дукха ца йоаллаш партийни комитето ший заседане дийцар Iилман ларда тIа къахьегам вIаштIехьбоаккхара хьакъехьара дош. Цига дадийгIар цу дешах даьна завода директора новкъоста Колесникова лача докладага. Парткомо белгалдаьккхар Iилман ларда тIа къахьегам вIаштIехьбоаккхара принципашта пропаганда яра, уж Iомаяра а шерра дIайоаржаяра а дакъе заводе дукха болх беш хилар.

Цхьабакъьа цхьаша кхоачамбоацараш а да къахьегам Iилман ларда тIа вIаштIехьбаккхара дакъе беча балхаца.

Цхьацайолча производства участкашка техника боарамо къахьегам вIаштIехьбаккхари вIашие нийслуш да, цу гIулакхо духьале ю техникан, материальни а къахьегама а ресурсех биззa пайда эцара. Уттаеш йолча планашта юкъе кIезига а къахьегама хьалха латта методаш дIайоаржаяра хьакъехьара, производства культура, производствени эстетика, санитарно-гигиенически условеш толяра мероприятеш.

Керда болхлой хьанйбара, уж кийчбара дакъе, хIаьта иштта болх беш барий квалификаци лакхъяра дакъе а дукха кхоачамбоацараш да. Цхьацайолча болхлошта алапи терa гIулакх а цехашка кийса вIаштIехьадаьккхалаш.

Уж дерригa кхоачамбоацараш дIадахаро торе хуаийтаргьар заводе къахьегача оасарле лаккхара чотах дукхагIа продукци арадеалга вIаштIехьдаккхa а коллектива болх дIахо тоабе а.

Шин балха доархIамегIа ярех участо лоархI завода парткомо тIаийца решенеш кхоачашъяра тIахьожам лоаттабара уж кхоачаш мишта ю хьажари. Цу дакъе цхьадола керда хIамаш юкъедоаладаьд партийни комитето ший балха. Партийни конференце яьча критически замечанеех оттаь мероприятеш кхоачашъяра парткомо тIахьожам мишта лоаттабу хIара коммуниста Дахоргзолаш, цу хьакъехьара отчеташ ю партийни комитета членаша цехови парторганизацешка.

С. НОТИЕВ.

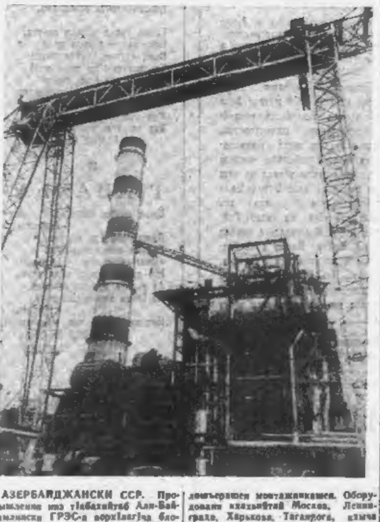

АЗЕРБАЙДЖАНСКИ ССР. Промышленна яха тIабахийтаб Али-Байрамлински ГРЭС-а воръIалгIа блока. Из эксплуатаце яхийтара бистедаьннад Куре тIара энергетически гигант хьалъелга.

Али-Байрамлински ГРЭС хьалъяра юкъе догIе даьнад Советски Союза дукхача республикашкарча гIишлошъерашеи монтажникашеи. Оборудовани хьахьийтай Москва, Ленинграда, Харькова, Таганрога, кхыча городий предприятеша.

СУРТА ТIА: Али-Байрамлински ГРЭС-а воръIалгIа блок.

В. Пашенко сурт.

ТАСС фотохроника.

ОАХА ЯЗДАЬЧУН ЛЕРАГIА

«ХАРЦ ХИЛАР ДИРЕКТОРА ДИЙЦАР»

Иштта корта болаш ер укх шера 18 июле арадаьннача «Сердало» тIа керлатеха рейдови бригада материал. Цу «Іо дуwаш» Наьсарен района «Плиевский» яхача совхозе ялат чуэцара балхаш лелаш лелалар.

Цу хьакъехьа КПСС Наьсарен районa хьалхарча секретара нов. Полиева тхога хоам бу: «Харц хилар директора дийцар» яха статья йийцар парте райкома бюро заседане. Цу тIа белгалдаьха кхоачамбоацараш долаш хиннад. Бехке бараш тa чIоагIа бехк баьб. Цул совгIа статья йийцай совхоза партбюро заседанен тракторно - кхаш леладе массайолча бригадашкен.

Белгалдаьха кхоачамбоацараш хIана цIендаь дIадоалаш да.

Нах чуIа цIенош хьалдера тешаш сихха латт Халкъа Венгре.

Венгерски столица нах чуIеча цIеной керда квартал хьахиний Келенфельде (сурта тIа). 2456 квартира эксплуатаце дIаенний хIанзарчул хьалхагIа дIадахача шина шера чухьа, 1968 шера 2000 гаргга квартира хьалъяьй. Дукха а будапешташ бера хошаргба хIанз хьалъеш латтача корпусашка, царна юкъе урагIдахача 10-зза вIаштIарлаьча цIеношка.

МТИ—ТАСС-е сурт.

«ТЕШАМЕ КОЗЫРЬ» ЛОХАШ

5-ча августа Майами - биче хоасла республикански парте съезд. Цу партегара вола США президенталла вохийта кандидат ховжаргва. 26 августе Чикаго гуллургба демократаш. Цар а къоастаергва КIайча кIагIа вохийта шоай претендент.

Укх арайоаккхача комментаре тIа дувл дIаши къувсача хагарашкара лизаш мишта латт.

СОНА дагадехар 1964 шера июль бетта Сан - Францисско республикански парте съезд хинна дIайха ди. Цига официально кандидатураш оттае езаш яр. Города йистерча «Iатта дворецо» тIаухар тайн - тайнара бос бола шляпаш тухха, плакаташ, претендентий портреташ. IалальматIе йоккхий значокаш — Голдуотера, Скрантона, Рокфеллера... сурташ дола эзараш бола нах.

Дворец дIачувоала а эз соцавир «хьаьрваьнача». Барре IалальматIе доккха портрет дола цхьа зIамига сагӏ массехк сурт даккхийта аьнна лийхар аз цунгара. Из чIоагIа воаьза хилар. Аризонски сенатора сурт гуш йола кинокамера объектива массехк секунда латта а яь. 180 градус хьахьовзайьр цо, сона хьабIара хьежар... Пенсильване губернатор Уильям Скрантон. ЗIамигача сага бедоаллаш хиннадар шин портрет.

— Хьо-м «чIоагIача принципий» сагӏ ва! — белгалдаьккхар аз.

— Из бахьан долаш ахча ма телий тхона — аьнна жоп луш вeдавелар из.

ТIехьагIа сона из бIаргавейра «Iатта дворецо» партеро дIачувоалача. БIаьш йолча наха юкъе шIогIа хьекхаш, массехк духовой оркестер декхача, клаксонаш Iуьгача, фоташ еттача халха вуклаш, дIа-ухха укхаш, хоровой иллеш олача юххьанца цаI тIаьхха шолагIвар... президенталла вахийта хоржача хана «цIаьхха дог урааттача» нала акха цIогIарч хьекхача даькъа лоалаш вар из.

Ах бутт баьнначул тIехьагIа «пилла парте» къамa съезда делегаташа Майами-биче цIи йоаккхарга КIайча цIен да хилар шоашта нови волча сага. Цул тIехьагIа ше цIера аьлча «вирбIаьза парте» къоаставерзва шийна кандидат. Республиканцийн демократийн кIанзаоа съездаш тоаа я «пхар хьалхагIа хинарашта» санна маскаралиш гIаьрьеш хилерца меттех, 1964 шера а санна, «вице-президентий съездаш» хила лош дуц хилавола а. Лаккхехьарча гIулакххаш тIа боххийтача кандидатий цIераш хьалхехьа а йоваш а. Кандидатий голосашца доацаш, къайлагIарча къовсаме къоастабергба. Цига халаш дош оалар монополистически капитал за.

Цунца дуваленна хьалхарий журнала йолча «Уолл-стрит джорнал» яхача газета хоржамел хетар уйла тIахийта доагIаш за.

Пунца дуваленна терко е доагIаш да хьалхарий журнал йола «Уолл-стрит джорнал» яха газет. «США керттера лоадхIам бараш хоржархой а боаш, профессиональни политикаш хилара мукIарло а да», газето белгалдоакх: ноябрь бетта хоржамаш хулача дийнахь американцашта шин кандидатах цаI харжа везача оттаргба е демократ Губерт Хэмфри е республиканец Ричард Никсон. Уж шаккье а «шоай партешка профессионалашта дукха везаш ва». Цхьабакъьа, «кхы а доархIам боланIгIа за пунш шин кандидатах цхьанне а поапи хIанзарча правительствачул эргаш ян, къаьстта аьлча Вьетнамах долча денах», — йоах юххера а газето.

Шинна а фаворита позицеш белгалдоакх «Ньюсуик» яхача журнало, чIоагIа къувсаш я хаьлла «парна духьал бараша»: Никсона кандидатура Нельсон Рокфеллерен Хэмфре кандидатура Юджин Маккартен. Цхьабакъьа-.. «шинна а парте, бокъалдар аьлча, хIаьззехьа хержаб шоай кандидаташ», — яхаш яду «Уолл-стрит джорнала». Сенах хьадеш за иштта тешаш хилав? Хьалхехьа а аьлча хоржамашка а къайлагIа политически уйнаш болх лелабеш а съездий делегатане енна голосаш бакъахьа а харпахьа а дьохIача хьалхехьа а хьакIаьчаяр претендентех хIаьавиеш.

ХIана, хоржамий хьалхара эзан чаккъьаннача хана, шоай делегацей составаш, кертерча дакъе штатий партийни организацеша къоастаяьчул тIехьагIа, политикагаоа болча бухгалтераша хьахойт: демократически парте съезде президенталла вахийта кандидатана харжара эшача 1312 голосах 899 голос йола Хэмфре «киса», хIаьта Никсона «порнах» 667 хила йоагIача 600 хьккхай.

Цу посте баха шоаниа къувсаш барий йолчарех ахаш а голосаш яц Маккартен Рокфеллерен. Цхьабакъьа гIулакх иштта хиле а цар дог лилаеш. обозревателa Кеннет Кроуфорда «Ньюсуик» яхача журнала тIа белгалдаьккха ма хиллара, «укх шера кандидаталла харжарах дог диллар цхьа майнагIа доза хIама а хинна дIаьттая».

Нью-Йорк штата губернатор гIерт теледискуссешка гIоала Никсонал «моральни» котвала, цу тайппара, из ше тIехьашка вартоалаш хIанз де (хIаьта Никсон чIоагIа кхеп цу дискуссех, уд цареx). Цул совгIа, Рокфеллер съезда «хьалкъинга» ерг доахаш а ва. Общественностега лаьча хаттовала хьалхехьа а хьахойт Никсонга из Хэмфрел а Маккартел а ийшалга.

Маккартe дог доах мугIарех болча демократашта ше дика вовзаш хилаоген хьалхехьа а аьлча хоржамашка шийга кхаьчача хоржархой 5 миллион голосагеи. Юххера а шинне а ца доархIам битац мерттий «дукха беза къонгаш» — съездашка шоай делегацей ерригача голосех шоашта тоьо де болъо енна беза губернатораш е сенатораш. Майами-биче 11 «дукхалеза вoI» воагIаргва 432 голос а йолаш. хIаьта Чикаго — барI (362 голос а йолаш). Уж ба Роберт Кеннедех биса е цхьаькханера а декхаройла боаца хоржархой а боацаш. Уж шоашехьа баха наькъаш лехаш ба хIанз претенденташ.

Мохк кхы дIахо бахa ниъ боцача баьккхача США арахьарча политика авантюристически курс бахьан кIезига дакъа кхачац вице-президента Губерт Хэмфрега. Цудухьа голосаш яха гIерташехь, из гIерт — «Джонсонапара ший гIулакх тодла ца де», «ший баркъа хувиа» хьалха а. Дукха ха йоаншая гIоаваьнна волча американски обозревателa Солсберега еннача интервью тIа Хэмфри гIийтар, нагахь санна президентски хоржамашка ше котвоале, керда администраци вIашагIтохарал совгIа, [illegible] хар а белгалдаккха. «Из политика са политика хургьа. ХIаьта правительство — са правительство», — аьлар хIанзарча вице-президента.

Шийх мамар бевaш сагӏ ва алийтар духьа США кхьача пачхьалкхений чурча гIулакхашта юкъедера политикана критика е а воалар из: «Дунен полицейски лоархIаме етта гIулакх дац ВIашагIкхийттача Штатий».

Нагахь санна цIенача тактически гIулакхьа лехIаш Губерт Хэмфри гIеза духьала барашца Вьетнамах долча деша хьакъехьа воаваш дале, республикански хьахьехьарчар доккхал деш вола Никсон. «Ньюсуика» белгал ма даккхаш, «правительстваз а чIоагIагIа тIема уйлаш хьайлаеш ва. Из ораьа вал Джонсона правительства кхоачамбоацаш тIеш ца бара».

Никсона кандидатуро вIашагIъехи йоккхий монополистически группировкаш. Цул совгIа ший хьаьъаьннача арахьарча политика дакъера уйлаш чурча гIулакхашта йола «конструктивни предложенеш я» ала а гIерт из.

«Нагахь санна ВIашагIкхийттача Штатий тIехьа гIавоагIача президента декхар машар Iалашбари мехкарча а доахол декхьарча а къечар оагIонгахьара бола кхерам эшабара кхоачам хилала ахча лахари хуле. — белгалдоакх обозревателa Джеймс Рестона, — из кхоачанде йиш хургьац тIема расходаш кIезигбича дара, из, ший аргIанa. Советски Союзацара гIулакххаш дикка толарах тийна да».

— Хоржамашка котвалара эзаеш а дикагIвагIа сагӏ дархIа метаоттий Никсонах? Машар оттабара? Къоанам мелбара Москаца дувцара? — аьлаш хетт цо, дог ца доаха жоп а лу. Ший бахьан довзаш вай дуладьа общественни уйланга хьатача Никсона цIенхаштоаа общественни духьала отташ хилар.

Цхьабакъьа, белгалдоакх Рестона, Американа духьала вт тешаме фаьт: «Общественни уйлан хаттараша Никсонен пун тIема политикам лехарола дукхагIа хьа ше хьох цуи позици республикански партена юкъе чIоагIагIа я».

Республикански лидаа «декхараш» бег а боалаш, США бех дунен тIа коростьаш политически партеш хоржамашка ашара йолча гендаде царех котьаргIвокаш, яхаш. Укх тIеххьарча президентски хоржамий кампане ийсех вохI хоржамашка ийшар республиканцаш. хIанз бIаргагIча кампане эшача а баьннаб.

Цхьабакъьа, хIана чIоагIа хьалха да вовбера хоржамаш мишта чакхдоггла за. Цул совгIа США-с малагIа оагIорахьа политически гIа боаккхаргба хьалхехьа а практически дIаала хала да. Баькъа август бетта Майами-бичен цул тIехьагIа Чикагон оппт йолча, ше йолча «карьтех ловзараш» карташ тоасаргба «тешаме» козырь лаха гIерташ.

Г. КУЗНЕЦОВ,

АПН комментатор.

«СЕРДАЛО»

3-гIа оагI. 3 август, 1968 шу.

ШОАТТАДЕН ОАГІУВ

МИШТА ХУРГЬЯ КЛУБАШКА?

Шоашта хьалдашка даста беккхокхаме декхараш кхоачашдара оьрлагІыльнмай Наьсарен района культура учреждении.

Тха районе болх беш йолча клубаех цхьаъраш уйнаш а доацаш, тишъенна, тІахьежача цхьа во а йолаш яр. Царех яр масала Яндаререн Экажкъонгий а Юртарен яраш. Царна капитальни ремонт е лаьрхІар саха. ХІана Экажкъонгий – Юртарча клубе ДІачувахначунна бІаргагуредар кхыча тайпара да. Шена уйнаш техал клубе, тхов а тоабаьб, керла сцена яьй, кружкошцашта лаьрхІа керла шІа хьатІадаьд, массанахьа кІирдаш теха, басараш хьокха баьинаб.

Йирчаьнна яр Долакха-Юртара клуб а. Цунна лерттІа ремонт яра азар сом ахча къоастадир районни культура отдело. ХІана цигара юртсовет из капитальни ремонт еш я.

Тховмах лалар чуухаш – дор ТІай-Юртара культура ЦІа. Из кхоачамбоацар дІа а дикакха кІапа чухьнах е езача ремонт еш латт цу культура ЦІенна. Капитальни ремонт хь йистобаьннаб ЖІайрахьевча клуба а. Ремонт е хІобдабенаб районни культура ЦІен. Цига мел эша гІишлой материалаш йолаш я. Уьх шера культура ЦІен зритольни зале цІена уйнаш хоха безам ба тха.

ХІана районе болх беча цхьайттанех кйс клубни учреждени ремонт ль йистсьнпай. рекхарна ремонтни балхаш деш ба.

Района ерригаш а хІана яц аьина библиотекаш цІенача помещенешка я. Уьх шера кердача помещене болх бе йолаенмай Стукотіарен Долакха-Юртарен библиотекаш а. Цукухьа капитальни ремонт е езаш яц уж.

КІирдаш а теха басараш хьакха мара ца дезаш я районни массовни берийн библиотекаш. Районе болх беча ерригача бавайтта библиотеках таханарча дийнахь ремонт ль кийча я шийтта. Вокхазахьа ремонтни балхаш деш латт.

Іамна доагор Іалашдара а йоккха терко ю саха. ХІана ворхІ клубех библиотекен бІарччаьн Іамна кхоачам хилалаз доагор чуваза.

Бакъдар аьлча, доагор Іалашдеча цхьайоза халонаш нийсалу тхона. Уж транспорт ца хилар бахьан долаш хуж. Культура отдела доалахьа цхьа грузовой автомашина мара яц. Цунна района ерригача культпросветучреждене шуьта эша доагор Іалашдаь вала хала ца. ХІьата Наьсаререча автобоахаме цу гІулакха тхона кхьметтел цхьа машина а къастаяц.

Цхьаьна а да уьхаза аьлча бакъахьа хеташ. Цха автобусаш, автоклубаш хух районий культура отделий доалахьа. Уж тоийта торо хилац. Из бахьан долаш къахьегамхой культурни хьацтаи дикаа кхоачашкс кІаштІехь а далац.

Бакъахьа хургдар аьина хет республика культура министерствас из дош теркалдоре, ехача маммашта лаьрхІа записной автхалаш Іалаигьяра гІо доре.

Культура учреждениешта Іамна кийчо еча а е цар материальни бала чІоагІъяра а цхьанкха а новкъостал дац района колхошен совхозашен.

«Плиевский» совхоза центральни усальбе 200 меттиг йола клуб хьалъе лаьрхІалар республика могбоахама министерства. ГІишлон балхаш деага тІамалардар совхоза. Цхьабакъда, совхоза кулгалхоша цукха теркал ца деш тосса литал из дош. Цун бежало я хІапзалца хьа цу хьакъе лаь цхьакхьа а хІана из хилар. Райисполкоме шийа заседане а кийнал из дош. Кийча йолаш я проектно-сметни документаци а ахча а. Бакъда, Пхьилекъонгий - Юрта хилаза прейоаца доттІа клуб йолаш а яц е мала хургья хоаа а дац.

А. МИСЛАУРОВ,
Наьсарен районни культура заведуюши.

ХАЛКЪА БАГАХБУВЦАМЦАРА

ДАЬРА ХЬО А БАКЪ МА ЛУВ...

Чура баьцкха шие сут йотаб. Цу гІулакха вІашагІтеда кхел хоаьий. Дегабуам баьчарех хІараме ма-шиий лоткъам бича — даьра хьо а бакъ ма лув, — оалаш доийах кхелахоща.

— Айя, ераш шевар бакъ луйя, са ету мачча бахаб, — аьнад довна дас.

— Даьра хьо а бакъ ма лув, — хьоад кхалгта дог доахаш химнача кхелахоща.

ХЬАЙНА ХОВ...

Ший вирах дув а буаш, гурахьа ялат чуоначе хана хІалурада аз оалаш, дукхача нахагара декхар цйдеш химпал Цагено.

— Ай, ва Цаген, хьо хІана хьадеш а вац, из декхар хІана хьерчалу Іа, аьниад сесаго.

— Сагот ма де Іа, сесаг, гуйра хьатІахкачоле хьайна хов е со ла, е вир ла, — аьхал Цагено.

ДІаяздир,
МАЛЬСАГОВ Абу.

ГАЗЕТ ДЕШАРИЙ СТИХАШ

ЦІЕ БАЙРАКХ

Революци яьнкха байракх
Тахан лакха леташ я,
Из вІаьрий турпал гІулакх
Массаз сийлахь дуьцдергда!
Къиза моестагІ из цІе байракх
Вайгар яккха ма гІийттав,
Байракх бахьан къиза моестагІ
Дукха вайх ма лийтав.
Ха йодар аьнна хуьйца ца луш
Цхьа бос болаш байракх я,
Мел цо дІаьхарех, шераш,
Оаза лакха лоаттаргья.

ХАМХОЕВ Дауд,
дешархо.

НАНА

ХІаной хьо нана сапла мольхери
Юхь тІа йолаш гІайгІаш яр.
Гаций хьона дага дехаш?
Даьхаш лаьтта доага яр.

Гаций хьона хьаьна лаьтта,
Боча хьона сийода малх
Само сетталь тІъавронаш,
Бьь вортий цу дешa малх!
ХІаьний хьа нана сапла
мольхара
Юхь тІа йолаш гІайгІаш яр.
Фуд хьо, моа ялал сога;
Хьа дог тода хьохкоргьяц.

ГАМБОТОВА Лейла,
хьехархо.

ГІАНАХЬА

Цхьа цхьан буса, хьо дагабоаллаш
Вайна улаш со ла яр.
Дуьлаз ора спалъениш
«ЙоагІаргья со» — Іа аьлар.
Жм дукха ехаг, уйла пхоь
Ас хьайга дуьцар хоттода.
Из Іайха дошна дош дона
гІанахь
Наз хьазочуйба хьа, кхвчушда!

КУТАЛИЕВ Мухьмад,
хьехархо.

ПХЬА

Пхьалла, дьина, тхьай уккан,
Бохаг бовццш из кІант воппа.
Лай тІа Іодаха цІа тевтоя
ХІана шолдимю дата дохь.
Волла цхьена ансав да,
Кхьабор поацаш йосай нана.
Йолла йосай, согІув пааьца,
Ухах цийттар лакха гІапа.
Цхьа дог дохадд ухха, дьина,
Къиза тегар наьрена.
МассагІ догах чопх а дьина
ДІанхар из дешa марпьног...

ХАМХОЕВА Рахьмат,
хьехархо.

■

ЛЬТТУВ БАЛБА ШУИ!

...Сетойна а Нохч - ГІалгІай пачхьалкхаш педагогически институте. Иманехча махоадаилаш цхьа цаІ «хьор» шаг вец.

Ирах дар чалагІа ва гучадергтв вступительни экзаменаш дІалила баьнча. ХІьата хІана — хьаьхара ...

Сосики сахне уьх шера а институте дийнахьарча отделене дешаш хургва 590 саг. ХІьата деша баз базаш институте ихе факультете хьечушши заявлении 2022 аь. Эггара дукхагІа я уьх исторически отделено, доаша дийнарча хьалий могтиаш Іамадаре факультете.

СУРТА ТІА: педагогически институте вечанашш заьоа ба абитуриенташ. —

А. Татарова сурт.

■

КОМСОМОЛА ХЕТАЯЬ

Изобразительни искусствай Нохч - ГІалгІай республикански музее хьайийллай Ленински комсомола 50 шу дизара хетадаь моттигерча художникашна даьча балхий выставка.

Живописа, скульптура, графика прикладной искусства 100 совгІа произведени я выставке хьаьоккхаш. ДукхагІдола балхаш къаьнача комсомольций портретаци пейзажи я, хІаьта кІезигагІа — театрально - декоративни живопись.

Къаьстта дуьца деза художника А. Слободина даь Нохч-ГІалгІайчен 20-ча шерашкарча комсомольций хІанз персональни пенсионер волча П. С. Михайлова, комсомола V-ча съезда делегат хиннача П. П. Семенченко, хІанз граждански Даьхени тІемай ветераний секцена хьалхе лелаеча А. И. Харламова портреташ. Къаьстта уйла тІайодаш да сийлен комсомольца. Бухенвальдерча фашистски лагере восстане дакъа лоацаш хиннача, фашизма немецкий тутмакхий общества член волча, художника Парипьиске портрет. Укхаза да В. Белова даь гІишлошъеча студенчески отряда бригадира, комсомолка С. Буровай, 20-ча шерашкарча комсомольций Мидаева, Геланова, Куркиева, кхычар портреташ.

Цхьабакъда выставке керттера моттиг дІалоац мохчийн гІалгІайн къонача художникашна даьча балхаша. Уйла тІайодаш я дукха ха йоаллаш Дагестански художествени училище йистеяьккхача А. Асуханова произведенеш. Пейзажист а портретист а ва из. Цун «Лаьтта», «Уйлаш» яхача жанрови картинаша, берий бешна воспитательница комсомолка Таний портрето, кьычар цьахьонх къона художник перспектива йолаш хилар. Къона художник Д. Идрисов керттера дакъе пейзажист ва. «Грозне гонахьеш», «Пейзаж», «Письмо» яха картинаш, дай мехка Іалам шийта тайпара кхетабайта гІерташ, из це ма дарра гойташ да. Иштта я къоначча художника Х. Дадаева произведенеш а.

Выставке йоккха моттиг дІалоац художника Ш. Шамурзаева балхаша. Из жанрови художник, портретист, пейзажист ва.

«1918 шу Нохч-ГІалгІайче» яхача цун картина тІа керттера образаш я художника боккхача безамца лаьба Серго Орджоникидзен Асланбек Шериповн. Уйла лйташ да из даь доаркай Калировай, Барахоевай, хьажкІаш лелачеча Зармаева портреташ а, «Партизана нана» яха лирически портрет а.

Хана йолаш вале а республикал дехаре а новфри ва Шамурзаев. РСФСР художникий Союзо йоккха произведени е аьнна заказ ленна цунна.

Художествени фонда форматора художника Д. Джабраилова эггара хьалхара скульптурни портрет да СпецСМУ коммунистически къахьегама ударника комсомольца Хадиева Абдулай портрет. Шаргу тІаьттаи скульптура я из. Форматора Ю. Ваничева даьд скульптурни портрет «Максим Горький».

Выставке зрителаша теркал деш да живописца Г. Янькова «Революце салтий», В. Линна «Комсомолка Сергеевай портрет», «Студента портрет», «Цацилг» яха балхаш.

Выставке шийа тайпара лакха лоьш хІанзза прикладной искусства Московски училище йистельяккхача И. Дутаева. Из талант йола, художник, скульптор ва. Іалаьнате дика скульптураш я цо хІанз выставке оттаьйаш. Ца сепаш яххе гІолла тІехоалаьлан «Шашлык доккхар», «Караван», «Халха бувла кхалнах», «Музыканташ» яхача цун произведенешта.

Живописа цхьацола балхаш композици дика йоацаш, вахар цо ма дарра хьа ца хьокхаш, кулга гоевал лакха йоацаш кхоачашдаь да.

Комсомола 50 шу дизара хетаьь выставка кхы цхьаькха хІамайца а ерган я, цуна юкъе дакъа лоацараш дукхагІа бараш къона художникаш ба, къаьстта дукха ба нохчийн гІалгІайн кагийнах.

Выставкерча произведенеша хьахьокхх вай республике Советий Іалдал оттем лаьтта къовсам, Советий Іалдала хьадхарча шерашкарча комсомольций вахарца цар лоаттабаь къовсами.

С. ПРОННИЙ,
изобразительни искусствай республиканскии музей директор.

ХІАМА ХА ЛОВРАШТА

МЕДУЗА «БАРОМЕТР»

Дукхача хьайбашта цар деьхьечаьрашта а хьехаха а дика хеттам хувцалуга. ДуІа хьовча хана хІоаргагІча Іечуака гІерт уж.

Тоаркаме да дуІа хьеош хилараш бола «хоам» чаьрашна миста кхоач хер. Из хІанз а фуд ханза да. Цхьабакъда, Іилмахой вІаштІехьдаьннад медузега кхоачача цу «хоаме» дуІа тІа балга. Цун цьа шийа тайпара долча хьалга тІа кІаш хиниій тІоадая чуйола колбиаг. Цу чу да зІамнга тІой. Уж си-пкаьний боахамаш тІа дода. Инфразвукаш тІоадала дІалуш, тІаьхха цар цу зІамигача тІоашна гІолла си-пкаьнашка хоам бу дуІа гарга гІерташ даагІаш хиларах.

Іилмахоша цу медузе «барометр» тІера хопи деьнкхад. Цар хьаьий дуІа хьоергхилар хьанхо а хьехайта бокхьало бакха аппарат Іалама «патентагІае» ль сигнализатор летт шоаш къьестача честовах йола ваза мара чекх ца малийтача прибора инфразвуки дІалуцуача рупорах, воаш коалбенеех электрически прана оча оттхелая.

Медуза «искусствени» мергадуІа оаа дІалоа на гаргвашна 10—15 сахьат эшаш.

ФУД ЧІЬАЬРО ХЬАХАЙТАР

Из чІьаьра дацца хинйаб филиппински гІайренашта юхха оиавне. Из геттара чІоагІа радиоактивни хиннаб. Цу тайпара йоккхача радиоактивнеста чІьаьра баьнебац, цхьабакъда, ма бцо саг радиоаца боарамо яуергвар. Хопи да наьйбеца саган гаьаме тІох сатехалуш хилар — царга бІаьзаш дукхагІа бола облучене боарам доалу.

Оаоьза наш тІа Іаолаьаете бокхий урен дооло моттигаш хиларІ тоашам бе ма.

ДИЙТАД, ДИЙТАД — ДАЬТТІАДАЦ

Кашрий фуаш кхоа тІарча валахзарий фермера магазине дІаьлаш жилча хІара бІаьнех цаІк аш дахенза дусаргдац. Да зІама дац, фуаш дахаре статистически нормаш, халатета а, нийса а. ЦаІа аьн процент — из дунен тІа деш долча фуий дукхалагІа дІалерхІача шере кертта мІси аш миллиард гаргга фуаш дахар да. Цудуьа США юрта йокхама Министерства техникий отдела бакхоша вІаштІехьъьяккхай беша-зІаьнарий нехъьесталча фуа чІьаьра самах дистера йола прибор. Кхо тІарча валхазарий фабриний хІанз вІаштІехьдаргда йиттьа чІьаьр йола фуаш ду нехтемаш «гІулакхера дІакхе».

ШОКОЛАД — КАРПЕСА ДУХЬАЛАРА МОЛХА

Цергий карпес — сега хьалтан, хьайбашта а эггара дукхагІа хулача лазарех цаІ да. Из лазар хилча хьайбай дозал эшалу, лазаршта духьала уьттара бола организма ница лаьгІлу. Шведски Іилманхочо А. Штральфорса гучаданнад, карпесагІа цаногаш долча хьайбай церганшера хьал магахьа сенна доакъаравйца катехини хула чІоагІа тоалуш хилар.

Карпесаца къовсам лоаттабо метанина наха а новкъостал доаргдилар лерхІ Штральфорса. Доагє, лаамаьлги» сухаран шоколадаш шоай Іотта хьатхарая согІа вошеш делаш! Цхьабакъда, цхьайолча, цу тІа а мяаха ела йоацча молкагІа а хкар ма йоаша бакъдегІех йоаллача катехинаца долаш Іалаьщдар дикагІа-м да.

ТІЕХЪЯЬННА ЙОККХА САЯНСКИ ГІИШЛО

Саянски хоане оал Саяно-Шушенски ГЭС-ах — Енисейски каскада шолагІча гидроэлектростанцех. Цун плотина Шушенскена юкха шиш бІаь метр хинка ца Іеш урагІа гІоргья. ХІанз укхаза хьалъеш латт гІишлоен станцига; машинакъ а тІо-ниакъ а буллаш латт. Енисейна тІий таллад. Означении поселке болх бе йоламнай цІепош ду комбинат. ГІишлошъераш хьатІадоагІача Іай Енисея хьаркаьд шийна чура балкаш доладе кийчлуш ба. Ялх ах миллион киловатт лиз боаш хургйола станци 1975 шера йолаьлайта лаьрхІад.

СУРТА ТІА: хургйолча Черемушкай — Саяно-Шушенски ГЭС хьалъерай города макета хьалхашка ба ГЭС балха проектироване отдела кулахагІвола архитектор Н. А. Коваленко, станце проекта керттерча инженера заместитель А. И. Ефименко, хьалъеш латтача ГЭС директор Ю. И. Потемкин (аьрдехьара лоттеха).

СУРТА ТІА: Енисея хи йистера Карловски сквер. Цига хьалъергья 225 метр лакха йола Саяно-Шушенски ГЭС-а плотина.

Ю. БАРМИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

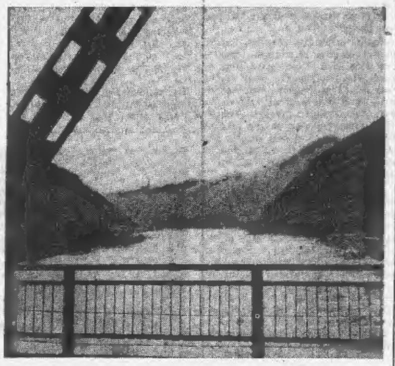

ТАХАНИ КХОАНЕИ ХУРГДА

3-ча августе
В. И. Ленина цІерагІара майда

19 сахьат даьлча — Грозненски гарнизона духовой оркестра концерт. 21 сахьат даьлча «Кинопутешествей альманах» яхеа В. И. Ленинах дола документальни кинофильмаш хьокхаргда.

С. М. Кирова цІерагІара аьлой культурни парк

19 сахьат даьлча — Зелени театре «В. И. Ленин советски индустрия» яхача темах лекци. Лектор ва исторически Іилмай кандидат, СССР Іилмай академе истори Института вокхагІвола Іилман болхло М. И. Хлустов. Цул тІехьагІа художественни самодеятельноста концерт хургда. 20 сахьат даьлча кинолекторе хроникально - документальни кинофильмаш хьокхаргда.

«Красный молот» завода культура ЦІа

11 сахьат даьлча «Даим нийна хьокхам» (В. И. Ленина вахарахи цун гІулакхехи) яха берашта даьрхІа беседа. 12 сахьат даьлча «Хьалхара Бастили» яха кинофильм хьокхаргда. 14 сахьат даьлча «Октябрь хьакхелла искусство» яха лектори. Цул тІехьагІа документальни кинофильмаш хьокхаргда.

Н. К. Крупская цІерагІара культура Дворец

14 сахьат даьлча — Ерригасоюзни машинаькъахой Денна хетаьь массови сакъердам хургба парке.

С. М. Кирова цІерагІара культура Дворец

19 сахьат даьлча — кагирхой салоІама сайре. Цийлла хургья «ВЛКСМ-а 50 шу дизара вежъадолхаш» яха литература выставка.

В. И. Ленина цІерагІара культура Дворец

19 сахьат даьлча Зелени театре — ВЛКСМ-а 50 шу дизара хетаьь «ТІема цІера юкъе» яха беседа. 20 сахьат даьлча хроникально - документальни кинофильмаш хьокхаргда. Ахкапарча площадке — халхарий сайре. Эстрадни оркестр лекх.

Химикой культура Дворец

19 сахьат даьлча — лекционни зале «Зуламхошца къовсам лоаттабар — ерригача общественноста гІулакх» яхача темах лекци. 15 сахьат даьлча йоккхача зале — «Сийдолча комсомола 50 шу» яхача темах кагирхой сайре. Цу хана лекционни зале — Ленински комсомола 50 шу дизара хетаьь берий утренник. 20 сахьат даьлча «Планета» яхача ахкапарча площадке «ДоттагІал зеррагнел дезагІа да» яхача темах кинофестиваль.

М. Горьки цІерагІара клуб

10 сахьат даьлча — «Нохч - ГІалгІайче доазов тІа памятникаши памятни моттигаши» яха краеведчески музей выставка. 12 сахьат даьлча «Комсомол—хьа йоккхагІа вола вошa» яхача темах берашта лаьрхІа диафильмаш хьокхаргда. 14 сахьат даьлча «Ха, событеш, нах» яхача темах кинофестиваль.

Пролетбата цІерагІара культура ЦІа

19 сахьат даьлча машинаькъахой Денна хетаьь «Даьхен болата магистралаш» яхача темах беседа. 14 сахьат даьлча «В. И. Ленина образ изобразительни искусстве» яха выставка.

КИМ цІерагІара клуб

16 сахьат даьлча берий фаьлгий утренник. Мультипликационни кинофильмаш хьокхаргда.

4 августе
В. И. Ленина цІерагІара майда

19 сахьат даьлча Старопромысловски района КИМ цІерагІарча клуба художественни самодеятельноста концерт. 21 сахьат даьлча «Галина Уланова» яха документальни кинофильм хьокхаргда.

С. М. Кирова цІерагІара культурни аьлой парк

19 сахьат даьлча Зелени театре «Машинаькъахой Ерригасоюзни Ди» яха лекци. 20 сахьат даьлча эстрадни бригада концерт. 11 сахьат а 18 сахьат а даьлча массови площадке — ловзараш, аттракционаш, конкурсаш. 20 сахьат даьлча кинолекторе хроникально - документальни кинофильмаш хьокхаргда. Цу хана халхарий площадке — халхарий сайре.

«Красный молот» завода культура ЦІа

16 сахьат даьлча «Эрсийн советски художникий сурташ тІа — бераш» яхача темах беседа. «Аквалангі на дне» яха кинофильм хьокхаргда.

Н. К. Крупская цІерагІара культура Дворец

14 сахьат даьлча Дворецa парке машинаькъахой Ерригасоюзни Денна хетаьь халкъа массови сакъердам хургба.

С. М. Кирова цІерагІара культура Дворец

16 сахьат даьлча «Тха ленински комсомол» яха устный журнал.

В. И. Ленина цІерагІара культура Дворец

19 сахьат даьлча Зелени театре машинаькъахой Денна хетаьь доклад. Документальни кинофильмаш хьокхаргда.

Химикой культура Дворец

18 сахьат даьлча халхарий зале Черноречьерча поселка общежитена бахача кагирхой сайре. 19 сахьат даьлча лекционни зале «Саг хула нахара проблемаш» яхача темах лекци. Кинофильмаш хьокхаргда. 20 сахьат даьлча «Дружба» яхача ахкапарча площадке «ДоттагІал зеррагнел дезагІа да» яха кинофестиваль.

Стадионашка спортни майдашкаш
3-ча августе
«Локомотива» стадион

12 сахьат даьлча Махачкалан Грозненски машинаькъахой футболистий доттагІлен вІашагІкхетар.

«Красный молот» завода спорта Дворец

9 сахьат даьлча «Труд ДСО» хьалхара моттиг яккхара стола тІарча теннисах финальни ловзар.

С. Орджоникидзе цІерагІара стадион

9 сахьати 30 минути даьлча гІалгІашкарий спартакиада зачетах лёгача атлетика ловзар.

«Динамо» стадион

15 сахьат даьлча «ТІоарска бургаца» клуба приз яккхара футболистий финальни ловзар.

4-ча августе
Н. К. Крупская цІерагІара культура Дворецa парк

9 сахьат даьлча Грозненски машинаькъа отделене шахматехи истола тІарча теннисахи ловзачара хьалхара моттиг яккхара ловзар.

«Локомотива» стадион

9 сахьат а 17 сахьат а даьлча клубни командашца футболах хьалхара моттиг яккхара ловзар.

С. Орджоникидзе цІерагІара стадион

9 сахьати 30 минути даьлча нохкъаьттахой спартакиада зачетах истола тІарча теннисах ловзачара ловзар. 16 сахьати 30 минути даьлча «Терека», «Урожай» яхача футбольни командай къонабарий СССР хьалхара моттиг яккхара ловзар. 18 сахьати 30 минути даьлча Грозненски Орджоникидзен футбола ветерани доттагІлен вІашагІкхетар.

«Динамо» стадион

9 сахьат а 17 сахьат а даьлча «ТІоарска бургаца» клуба приз яккхара футболистий финальни ловзар.

СПОРТ
БОККХА ТОЛАМ

«Динамо» ДСО РСФСР хьалхара моттиг яккхара кІалтохаргах дегачарна юкъе дикъ лийнахь Ростове хиннa хьалхара чакхъяьнний. Бурийтта команда дикъа лаьцар цу ловзарна.

Шо-шоай доза лаьч декъалча яхьашка хьалхара моттигаш хьалвай векхахеша И. Давидова И. Тагаевси.

Шийла тІеть йолча Ростоверча командех 10 очко дукхагІа а йолаш хьалхара моттиг хьаккхав вай команда.

ХАОТТАМ

Тахан республике гІоллец Грозне кхаьна хургья, цхьайолча ханашка догІа делхаргда, малхбоалехьара цкъарчоа лаьгІа а болаш, тІаккха гІаьхха а хьекхаш мух хургба, республике гІолла 18—23 градуси Грозне 21—23 градуси йІовхал хургья.

4-чеи 5-чеи августе кхаьна а йолаш, цхьацанахьа доашача ханашка догІа делхаргда, дикъувкъаргда, тайпарча оагІонашкахьара цкъарчоа лаьгІа а болаш, тІаккха гІаьхха хьекхаш мух хургба, буйсашка 11—16 градуси деношка 17—22 градуси йІовхал хургья.

МЕТЕОСТАНЦИ.

Редактора заместитель
А. А. МЯКИЕВ.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-06; редактора зам.—3-30-11; жоьпалла секретара—3-34-30; партийни вахарен, культуран, промышленностен отделий—3-42-30; юрта бохамен письмой отделий—3-42-28.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-06; зам. редактора—3-30-11; ответственного секретаря — 3-34-30; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революцие проспект, 7/84.

Типография изд-во «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ05164. Заказ № 3304.